

T.C
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER ANABİLİM DALI

147399

EVLİ BİREYLERİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ VE EVLİLİK
UYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

147399

Danışman
Yrd.Doç.Dr. Hasan YILMAZ

Hazırlayan
Rahime İLKKETENCİ
KONYA,2004

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I. GİRİŞ

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın Önemi

Araştırmanın Sayıtları

Araştırma Değişkenlerinin Açıklanması

- **Problem ve Problem Çözme**
- **Evlilik ve Evlilik Uyumu**

BÖLÜM II. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Problem Çözme ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Evlilik Uyumu ile İlgili Yapılan Araştırmalar

BÖLÜM III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın Modeli

Evre ve Örneklem

Veri Toplama Araçları

- **Kişisel Bilgi Formu**
- **Problem Çözme Envanteri**
- **Çiftler Uyum Ölçeği**

İşlem

Verilerin Analizi

BÖLÜM IV. SONUÇ YORUM VE ÖNERİLER

ÖZET

Araştırmanın temel amacı evli bireylerin problem çözme becerileri ve evlilik uyumları arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaçla çalışmaya 133 erkek 128 bayan olmak üzere toplam 261 denek katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, “Problem Çözme Envanteri” (PÇE) ve “Çiftler Uyum Ölçeği” (ÇUÖ) kullanılmıştır. Bulgulara göre, Pearson Momentler Korelasyon katsayısı değerlendirildiğinde problem çözmenin aceleci, düşünen, kaçınan, kendine güvenli ve planlı yaklaşım alt boyutlarıyla evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Yapılan analizlerde yaş ve tanışma süresi ile problem çözme becerileri arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Evlilik süresi ile problem çözme yaklaşımlarının kaçınan ve planlı yaklaşım boyutları arasında anlamlı ilişkiler olmakla birlikte evlilik uyumu ile arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Bulgular erkeklerin evlilik uyumlarının bayanlardan daha yüksek olduğunu destekler niteliktedir. Gelir seviyesi, öğrenim durumu değişkenleri ve problem çözmenin bazı alt boyutlarıyla arasında da anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Sonuçlar diğer araştırma bulgularıyla karşılaştırılarak tartışılmış ve somut önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Problem çözme, evlilik uyumu

ABSTRACT

The main purpose of the research is to investigate the relations between problem solving skills and marriage adjustment. With this aim, 261 subjects consisting of 133 men and 128 women have participated into the study. As a ortalamas of collecting data, "Personal Information Form", "Inventory of Problem Solving (IPS)", and "Couple Adjustment Scale (CAS)" have been used by the researcher. According to the findings, when the coefficient of the Pearson moments correlation was appreciated, ortalamaingful relations between hasty, anxious, refraining, self confident and planned approach sub-dimensions of problem solving and marriage adjustment was determined. After the analyses, no relation between age and meeting period and problem solving skills was found. While there are ortalamaingful relations between the marriage period and refraining and planned approach dimensions of problem solving, no relation between marriage adjustment and refraining and planned approach dimensions of problem solving was found. Findings seem to be supporting that marriage adjustment of the men is higher than that of the women. Ortalamaingful relations among income level, variations of education status, and some sub-dimensions of problem solving were also determined. The results have been discussed being compared with the research findings and there have been proposed concrete suggestions.

Key words : Marriage adjustment, problem solving

BÖLÜM I

GİRİŞ

Aile, insanın en derin köklü, kısmen organik nitelikteki özelliklerine dayanan evrensel bir sosyal kurumdur (Dönmezer, 1994). Bu kurum bir yandan içinde bulunan bireylerin sosyalleşmesini, yetişmesini ve kişiliğini bulmasını sağlarken diğer bir yandan toplumun temel yapısını oluşturur (Elmacı, 2001). Sosyal yaşantımızda meydana gelen olumlu ya da olumsuz değişimler bireyi ve toplumun temel taşı olan aileyi de doğrudan etkilemektedir. Bu değişim yaşamın doğal bir parçası olan problemlere ve onları çözmek için kullanılan tekniklere de doğrudan yansır. Bireylerin problemlerine çözüm getirme biçimleri sahip oldukları sosyal becerileriyle doğrudan ilişkilidir. (Türkoğlu, 1997). Bu sosyal beceriler aynı zamanda uyumlu ilişkilerin de yapı taşı oluşturmaktadır. Günümüzde karşılaşılan problemlerin niceliğindeki artış ve niteliğindeki değişimler, ilişkilere de doğrudan yansımaktadır. Özellikle ailenin kurucu üyeleri arasında meydana gelen iletişim problemleri aileyi parçalanmaya kadar götürebilecek uyumsuzluk ve çatışmalara yol açabilmektedir. Bu araştırmanın temel amacı evli bireylerin kullandıkları problem çözme mekanizmalarının ve sahip oldukları problem çözme becerilerinin evlilik uyumuyla ilişkili olup olmadığını saptamaya çalışmaktır.

Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmanın temel amacı evli bireylerin problem çözmede kullandıkları yaklaşımlar ve evlilik uyumları arasındaki ilişkileri incelemektir.

Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

Alt Problemler:

1- Problem çözmede kullanılan yaklaşımlar ile bireylerin evlilik uyumları arasında ilişki var mıdır?

2- Yaş, evlilik süresi ve tanışma süresi ile problem çözmede kullanılan yaklaşımlar ve evlilik uyumu arasında ilişki var mıdır?

3- Kadınlar ve erkekler arasında evlilik uyumunu algılama açısından anlamlı farklar var mıdır?

4- Kadınlar ve erkekler arasında problem çözme becerileri açısından farklar var mıdır?

5- Evli bireylerin çocuk sahibi olma durumları ile evlilik uyumları ve problem çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?

6- Evli bireylerin öğrenim durumları ve problem çözmede kullandıkları yaklaşımlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

7- Evli bireylerin gelir seviyeleri ve problem çözmede kullandıkları yaklaşımlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi:

Bu araştırmanın sonuçlarının;

1- Problem çözme becerileri ve evlilik uyumu ile ilgili araştırma bulgularına farklı bir bakış açısıyla bakılarak bir yenisinin eklenmesi,

2-Bundan sonraki araştırmalara katkı sağlayabilmesi,

3-Bu araştırmanın bulguları ile bundan önce yapılmış olan araştırma bulgularının karşılaştırılmasıyla yeni sentezlerin oluşmasına olanak vermesi,

4- Evli bireylerin problem çözme becerisi, problemlerini çözerken kullandıkları yaklaşımlar ve evlilik uyumları arasındaki ilişki hakkında bilgi vermesi,

5-Elde edilen veriler ışığında problem çözme becerileri programlarına duyulan ihtiyacın saptanması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Sayıtlılar:

1-Evli bireylerin problem çözme becerilerinin tespit edilmesinde, kullanılacak Problem Çözme Envanterinin yeterli olacağı kabul edilmektedir.

2- Bireylerin evlilik uyumların belirlenmesinde, kullanılacak Çiftler Uyumu Ölçeğinin yeterli olduğu kabul edilmektedir.

3-Kullanılacak ölçeklerin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmektedir.

4- Uygulamaya katılan tüm bireylerin verilen ölçeklere içtenlikle yanıt verecekleri kabul edilmektedir.

Araştırma Değişkenlerinin Açıklanması:

Problem ve Problem Çözme

Mayer (1992) a göre problem çözme” problem çözücü için hiçbir bariz çözüm metodu olmadığı zaman verilen bir durumu hedef duruma geçirmeye yönlendirilmiş bilişsel bir süreçtir. Otomatik süreçlerden çok yönlendirilmiş veya amaçlı bir aktivite gerektiren bilişsel bir süreçtir. Mayer problemleri iyi tanımlanmış problemler” ve “kötü tanımlanmış problemler” olmak üzere ikiye ayırır. İyi tanımlanmış problemlerde başlangıç durumu ve izin verilebilir hareketler ya da işlemler tamamen açıklanmıştır. Kötü tanımlanmış problemlerde ise bir açıklık yoksunluğu söz konusudur. Günlük hayatta karşılaştığımız problemler çoğunlukla kötü tanımlanmış problemlerdir.

Hullit(1992) problemi bir ortamdan ya da durumdan daha çok tercih edilen başka bir ortam ya da duruma geçiş esnasında önümüze çıkan engeller ve zorluklar olarak tanımlamaktadır (Aktaran; Öğülmüş 2001).

Gerçek yaşamda problem çözme ya da stresli olaylarla başa çıkabilme psikolojik sağlık ve uyumla ilgilidir. Bireyin problem çözmede kendine güveni, bireysel kontrol duygusu, ve yaklaşım biçimi çözümün etkililiğini belirler

(Edt.Savaşır, Şahin, 1997). Heppner ve Peterson (1982) etkili problem çözemeyen bireylerin, etkili problem çözme becerisine sahip bireylere göre daha fazla güvensiz, kaygılı olduklarını ve başkalarını anlamada yetersiz kaldıklarını belirtmektedirler.

Shibata (1998) problem çözmenin çok önemli olduğunu ancak problem çözücülerin bunu yanlış anladıklarını, tanımladıklarını öne sürmektedir. O'na göre bir durumun problem olup olmadığına amaçlar, hedefler karar verir. Bir problemi tanımlamak için problem çözücü amaçların farklılığını açıklamalıdır. Problem çözme ile ilgili terimleri açıklarken yedi aşamadan bahsetmiştir.

- **Amaç (Purpose):**Ne yapmak ya da ne olmak istediğimizdir. Amaç problem çözmenin ilk adımı ve anlamının en kolay aşamasıdır.. Açık amaçlar belirlenmeden problemler çözümlenemez.
- **Durum(Situation):** Tam olarak koşulların ne olduğudur. Durum, iyi ya da kötü değildir. Durum olabildiğince objektif olarak tanımlanmalıdır. Bütün durumlar problem değildir. Problem tanımlamadan önce, durumlar açıkça yakalanmalıdır. Eğer bu konuda objektif tanımlama yapılmazsa, problem çözmeye çok dar bir bakış açısından bakılacak, çözücü de problemi objektiviteden uzak, kendi yargılarıyla tanımlayacaktır.
- **Problem:** Problem, durumun amaçları fark edilememiş bir parçasıdır. Problem çözücüler amaçların farklılığını ihmal ettikçe, esas problemi

yakalayamazlar. Eğer amaçlar farklıysa, tanımlanmış durum bir problem olabilir ya da olmayabilir.

- **Neden(Cause):** Neden, problemin ne getirdiğidir. Bazen problem ve neden birbirlerinden ayırt edilmezler. Fakat problemler durumun bir parçası olduklarından, nedenlerden daha geneldirler. Başka bir deyişle nedenler, problem hakkında bilgi veren özel olgulardır (gerçekler). Problemlere neden olan özel olguların bulunması problem çözenin zorunlu bir adımıdır.
- **Çözülebilir Neden(Solvable Cause):** Bu adım, problemi çözerken odaklandığımız, nedenlerin bazı bölümlerini içerir. Çözülebilir nedenleri bulmak problem çözenin diğeri bir zorunlu aşamasıdır. Fakat çoğunlukla neden ve çözülebilir nedenler çok iyi ayrıştırılamazlar. Eğer çözülemez nedenlerin çözümleri denenmeye çalışılırsa, boşa vakit harcanmış olunur.
- **Konu (Issue):** Problemin zıt anlamlısıdır. Olumsuz ifade edilen problemin olumluya çevrilmesini içerir. Eğer problem paranın olmaması ise issue para kazanılabilir.
- **Çözüm (Solution):** Konu, içerik fark edildikten sonra problemi çözmek için somut eylemlere geçilen aşamadır. Konu eşit parçalarda, özel eylemler şeklinde incelenir.

Hidetoshi aynı zamanda problem çözmek için kullanılan çeşitli düşünme modellerini de tanımlamıştır. Bunları; stratejik düşünme, duygusal düşünme, gerçekçi düşünme, ampirik düşünme, rasyonel düşünme, sistemli düşünme, neden-etki düşünme modeli, rastlantısal düşünme, varsayımsal düşünme, kavramsal düşünme, yapısal düşünme, birleşme-uzaklaşma yoluyla düşünme, zaman düzenlemesiyle düşünme olma üzere 13 başlık altında toplamıştır.

Facione (1998) Problem çözme için en etkili yollardan birisini “eleştirel düşünce” modeli ile probleme yaklaşma olduğunu belirtmiştir. Eleştirel düşünce, amacı bir noktayı kanıtlama, bir şeyin ne anlama geldiğini yorumlama ve bir problemi çözmeye olan, işbirlikçi de olabilen bir düşünme biçimidir. Bu düşünce tarzında, problemlerle karşılaşıldığı kavrayıcı kabiliyetler listelerine başvurulur. Bu kavrayıcı kabiliyetlerinin çekirdeğini yorumlama, analiz etme, değerlendirme, çıkarım, açıklama ve kişisel düzenleme aşamaları oluşturur. Yorumlama; geniş çeşitlilikteki deneyimlerin, durumların, bilgilerin, olayların, kuralların önemini ve anlamını kavramak ve ifade etmektir. Analiz etme; ifadeler, kavramlar, tanımlar veya inancı, adaleti, tecrübeleri, sebepleri, fikirleri, bilgiyi vs. anlatmayı amaçlayan diğer temsil çeşitleri arasındaki kastedilmiş çıkarımsal ilişkileri ayırt etmedir. Değerlendirme; ifadeler, tanımlar, sorular ve diğer temsil şekilleri arasında gerçek veya kastedilmiş ilişkilerin mantıksal gücünün yargılanmasıdır. Çıkarım; mantıklı sonuçlara ulaşabilmek için gerekli elementleri ayırt etme ve güvenilir hale getirme; tahminler ve hipotezler oluşturma; bilgilerden,

ifadelerden, kavramlardan, tanımlardan ve diğer temsil şekillerinden gelen sonuçları çıkarmak ve ilgili bilgileri dikkate almaktır. Açıklama; muhakemelerin sonuçlarını ifade edebilmek ve çözümü inandırıcı bir şekilde sunabilmektir. Kişisel Düzenleme; analiz ve değerlendirmedeki kabiliyetleri sorgulama, doğrulama ve geçerli kılmadır(Facione,1998)

Köksal (2001) göre bir problemin yapısında, karar vericiler, amaç, kısıtlılıklar ve en az iki alternatif çözüm olmak üzere dört önemli unsur vardır. Problem çözme, planla, uygula, kontrol et, önlem al (PUKÖ) döngüsünde gerçekleşir.

PROBLEM ÇÖZME	Planla	Problemi Tanımla	KARAR VERME
		Alternatifleri Belirle	
		Kriterleri Belirle	
	Uygula	Alternatifleri Değerlendir	
		En İyi Alternatifi Belirle	
	Kontrol Et	Kararı Uygula	
		Sonuçları Değerlendir	
	Önlem Al	Standartlaştır	

PUKÖ Döngüsü

Evlilikte yaşanan problemler ise farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde kategorize edilmiştir. Koch (1976) evlilik problemlerinin çoğunun; eşit olmayan gelişim modelleri, kişiselleşmiş cinsiyet rolleri, ve özverili olmak

üzere üç kategoride toplanabileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde problemlerin çözümünde de uzlaşma, uyum sağlama ve düşmanlık olmak üzere üç yol kullanılabilir. İlk ikisi iletişimi kurtaran, üçüncüsü parçalamaya yönelten adımlardır

Gerlach (2002) boşanmış ve yeniden evlenen çiftlerin karşılaştıkları sorunlar ve bunların çözümünde kullanılacak stratejiler üzerinde boylamsal bir çalışma yapmış ve sonuçta tüm evliliklerde karşılaşılan sorunları dört ana kategoriye ayırmıştır.

- 1- Çiftlerin gerçekten neye ihtiyaç duyduklarının farkında olmamaları,
- 2-Şu anda karşılanmamış olan ve karşılanmasını istedikleri ihtiyaçları konusunda kesin bilgi sahibi olmamaları ya da bunları yadsımaları.,
- 3- Eşlerin birbirlerine, neye ihtiyaç duyduklarını açıkça belirtmemeleri veya nasıl söyleyeceklerini bilmemeleri,
- 4- Eşlerin, karşı tarafın karşılayamayacağı ihtiyaç ve beklenti içine girmeleri.

Araştırmacı bu problemleri çözmeye kullanılabilecek adımları ise şu şekilde belirlemiştir.

- Birlikte çeşitli anahtar tutumların belirlenmesiyle farkındalığın kazanıldığı hazırlık aşaması,
- Çiftlerin birbirlerini problem hakkında sözel bilgilendirmeler yapması,
- Problemi çözmek için ortak karar alınması,

- Problem çözüme süreçlerini başlatabilmek için uygun zaman ve ortamın oluşturulması,
- Problemi açık hale getirme, basitleştirme ve soruna odaklaşma, konsantre olma,
- Doğru ihtiyaçların ve özel isteklerin her birini açıkça keşfetmek için ortak çalışma,
- Geçmişte yaşanmış ya da süregelen diğer problemleri de inceleyerek, problemlerin yeniden çözümüne odaklaşma konusunda birbirine yardım etme,
- Eğer problemin özü konusunda anlaşmaya varıldıysa, yargılamadan, herkesin düşüncelerini açıkça ifade etmesine olanak tanıma ve anlamaya çalışma,
- Diğerinin fikrini değiştirmeye çalışmadan uzlaşma konusunda hemfikir olma ya da olmama,
- Eğer problemin kesin olarak ne olduğu konusunda ortak fikre varıldıysa, bütün olası çözümleri rekabet içerisine girmeden, takımdaş olarak beyin fırtınası yöntemiyle ortaya çıkarma,
- Sonuca ulaşmadan önce önceki adımları tekrar gözden geçirme ve problem hakkında ihtiyaç duyulan başka şeyler olup olmadığını belirleme,
- Beyin fırtınası ile elde edilmiş çözüm yollarının uygun olanını ortak karara bağlama ve deneme,

- Uygulamanın gidişatını takip etme, çözümün neden işlediğini tanımlama ve herkesin katkılarını doğrulama,

Evlilik ve Evlilik Uyumu

Evlilik insanlığın oluşturduğu en popüler kurumdur. Evliliğin tarihçesinin takip edilebilmesi sadece birkaç bin yıllık geçmişe sahip olmasına rağmen, sosyologlar evliliğin insanın sosyal yaşamında daima var olan bir kurum olduğu konusunda hemfikirlere.

Landis (1975)' e göre evlilik; farklı cinsiyetlerdeki iki bireyin, içgüdünün gizemli gücüyle birbirlerinin çekim alanına girmesi ve aşk ile kendilerini birbirlerine özgürce ve tamamen teslim etmesi ile oluşan; yaratıcı, dinamik bir birim, bir mikro-topluluktur.

Stephens (1971) ise evliliği, diğer insanların bilgilendirilmesiyle başlayan, sürekliliği için bir takım değerlerin üstlenildiği, az ya da çok kurallardan oluşan kontratların yapıldığı, eşler ve gelecekteki çocuklar arasında karşılıklı hak ve yükümlülüklerin olduğu sosyal bir bütünleşme olarak tanımlamaktadır.

Ayan ve ark. (2002) göre aile, ana-baba ve çocuktan meydana gelen, eşlerin cinsel ilişkisine dayalı, çocuk sahibi olma ve bu çocukları yetiştirme özellikleri gösteren ekonomik ve sosyal birliktir. Ailenin kurulmasına öncülük

eden ve ailenin sürekliliği sırasında etkili olan süreci ise “evlilik” olarak tanımlamışlardır.

Özgüven (2000) e göre evlilik, bir iletişim ve etkileşim sistemidir. Bu sistemin canlılığı karı-koca arasındaki sözlü,sözsüz uygun bildirim ve mesaj alışverişiyle ölçülür. Uyumlu evlilik sağlıklı iletişimle başlar.

Kaynaklar, geleneksel olarak, evlilik ve aile yaşamının dayandırıldığı birkaç farklı kadın-erkek ilişkisinden bahsederler (Landis 1975, Stephens 1971).

Bunlar beş başlık altında şu şekilde toplanabilir:

- I. Yaş, statü, kan bağı vb. hiçbir kural dikkate alınmaksızın birden fazla cinsel partnerin olduğu ilişki, evlilik biçimi (Promiscuity).
- II. Erkeğin birbirleriyle bağlayıcı hiçbir ilişki olmayan kadınlarla evlendiği grup evlilikleri (Group Marriage).
- III. Kadının birden fazla erkekle evlenmesi (Polyandri)
- IV. Erkeğin birden fazla kadınla evlenmesi (Polygamy)
- V. Tek eşlilik (Monogamy)

Fitz ve Ritchie (1994) ise aile içi konuları tartışma ve ele alma bakımından üç ayrı evlilik ve aile biçimi belirlemişlerdir (Aktaran:Nazlı, 2000).

1. Bağımsız Çiftler: Aile içinde açıklığın önemsendiği ve baskının uygulanmadığı evlilik tipidir. Çiftler, aile içinde kadın erkek eşitliğine inanırlar. Çatışmalarla kolayca baş edip tartışmaları çok iyi yönlendirirler.

2. Geleneksel Çiftler: Yaşam felsefeleri birbirine benzeyen, uzlaşmacı yönlerini ebeveynlik ilişkilerinde gösteren ve evlilik için kişisel bağımsızlıklarından özveride bulunmak gerektiğine inanan çiftlerden oluşan evlilik tipidir.

3. Ayrı Çiftler: Ebeveynlerin koruyucu rolü üstlendiği, kurallara aşırı bağlı, samimiyyetin az olduğu, eşlerin duygularını birbirlerine ifade edemediği ve çatışmalardan kaçındığı evlilik tipidir.

Bütün evlilikler temelde, şu ya da bu şekilde mutluluğa ulaşmayı hedefler. Bütün çiftler bu yönde birçok beklenti ve ümitte evlenirler. Bazı beklentiler gerçekçi iken bazıları olmayabilir. Bu aslında evliliğin karmaşık doğasına bağlıdır. Her bireyin kendi içerisinde karmaşık yapıya sahip olduğunu düşünürsek, evlenmek üzere bir araya gelen iki karmaşık bireyin ne kadar kompleks bir kurum oluşturacağını belki daha iyi anlayabiliriz.

Sinha ve Mukerjee (1990) evlilik uyumunu, karı-kocanın birbirleri ve evlilikleri ile ilgili doyum ve mutluluklarına dair duygularının tamamını kapsayan bir durum olarak tanımlarlar.

Evlilik uyumu, çiftler arasındaki gelişme ve büyümeyi anlayan ve kabul eden ortak bir anlayışı gerektirir. Çünkü çiftlerin birbirlerinin bireysel özelliklerini anlayışı evlilik yaşantısı boyunca devam eden bir süreçtir. Çiftler birbirlerini önceden tanıyor olsalar da insanların yaşam evrelerinde değişim olasılıkları her zaman vardır.

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

PROBLEM ÇÖZME İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Saygılı (2000) örneklemini Fen Lisesi,normal lise ve meslek lisesi öğrencilerinin oluşturduğu 300 kişilik denekle yaptığı araştırmasında problem çözme becerisi ile kişisel ve sosyal uyum arasındaki ilişkiyi incelemiş ve problem çözme becerisi algısının,hem kişisel hem de sosyal uyum düzeyinin düşmesine ya da artmasına bağlı olarak değişmesinde etken olduğunu ortaya koymuştur.Aynı araştırma okul farklılığının problem çözme becerisini,sosyal uyum düzeyini ve kişisel uyum düzeyini etkilediğini ,anne ve babaların öğrenim düzeyinin problem çözme üzerinde önemli etken olduğunu,bunlarla birlikte cinsiyet farklılığı ve fakı yerleşim birimlerinde yaşamının problem çözme becerileri üzerinde etkili olmadığını ortaya koymuştur.

Aydın (1999) Denetim odakları farklı olan ergenlerin problem çözme becerilerini karşılaştırıldığı araştırmasında,problem çözme becerileri açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.Aynı araştırma,kız ve erkek öğrencilerin denetim odakları puanları arasında fark bulmakla birlikte iç denetime sahip ergenlerle,dış denetime sahip ergenlerin problem çözme becerileri açısından önemli bir fark olmadığı sonucunu ortaya koymuştur.

Erdem (2001) Yüksek okul ve sağlık meslek lisesi mezunu hemşirelerin problem çözüme becerileri karşılaştırmak amacıyla Ankara'daki çeşitli hastanelerde çalışan,tabakalı örnekleme yoluyla seçilmiş,61'i yüksek okul ve 119'u sağlık meslek lisesi mezunu 180 hemşireye Heppner tarafından geliştirilmiş problem çözüme envanterini uygulamıştır.Araştırma sonucunda,yüksek okul ve sağlık meslek lisesi mezunu hemşirelerin problem çözüme becerilerinin benzer olduğu,ayrıca çalışılan hastaneler,meslekte çalışma yılları ve çalıştıkları bölümler ile problem çözüme puan ortalamaları arasındaki farkın da istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Hisli (1990) Almanya'dan dönüş yapan öğrencilerden uyum yapan ve yapmayanların fonksiyonel olmayan tutumlar,otomatik olumsuz düşünceler ve problem çözüme yeterliliği konusunda kendilerini algılayışları açısından farklılıkları incelediği araştırmasında 64'ü erkek 82'si kız olmak üzere toplam 146 denek kullanılmıştır.Sonuçta kız öğrencilerin erkeklere göre problem çözümenin "kişisel kontrol" alt boyutlarında kendilerini daha iyi algıladıklarını ortaya çikarmıştır.Aynı araştırma,uyum yapabilen ve yapamayan öğrencilerin problem çözüme becerileri ve anxiyete puanları karşılaştırıldığında,uyum yapanların lehine kişisel kontrol ve anxiyete puanlarında da farklılık bulunmuştur.

Işık Terzi (2000) Ankara'da öğrenim gören 101' kız 93'ü erkek toplam 194 altıncı sınıf öğrencisiyle yaptığı araştırmada ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin

kişiler arası problem çözme beceri algılarını bazı değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmasın da Kişiler arası Problem Çözme Becerileri Yüksek Kişilerin Özellikleri ölçeği, Anne baba tutum Ölçeği ve Sosyo Ekonomik Düzey ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçları öğrencilerin kişiler arası problem çözme beceri algılarının cinsiyetlerine ve kardeş sayısına göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Araştırma, üst sosyo ekonomik düzeye sahip öğrencilerin kişiler arası problem çözme algılarının alt ve orta S E D' ye sahip öğrencilerden; orta SED'ye sahip olan öğrencilerin kişiler arası problem çözme becerileri algılarında yüksek olduğu sonucunu vermiştir. Ayrıca demokratik ana baba tutumuna öğrencilerin kişiler arası problem çözme becerileri algıları, otoriter ana-baba tutumuna sahip öğrencilerin kişiler arası problem çözme beceri algılarından yüksek bulunmuştur.

Doğan (2001)Başkent Üniversitesinde okuyan 1214 öğrencinin stresle başa çıkma stratejilerini bazı değişkenlere göre incelediği araştırmasında kızların problem çözme ve sosyal destek arama düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu, erkeklerin ise kaçınma davranış düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Gökçekan ve Nadir (2001) ergenlerde problem çözme becerisi ve benlik imgesi arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Trabzon'da okuyan 500 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda, ergende benlik imgesi ile

problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, benlik imajının problem çözme becerisini güçlü bir şekilde yordadığını göstermiştir.

Gürçay (2001) Ergenlerde karar verme davranışları, öz saygı ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla 276 kız 235 erkek lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırma sonucunda karar vermenin problem çözme olarak tanımlanan ilgisiz stili ile karar vermeyi erteleme, sorumluluğu başkasına yükleme ya da en az kötü olduğu düşünülen bir seçeneğe yönelme gibi davranışlarla belirlenen kaçınma stilinin kullanılmasında rol oynayan önemli bir değişken olduğu anlaşılmaktadır.

Genç (2000) öğretmenlerin denetim odağının, problem çözmeye yönelik yaratıcılıklarıyla ilişkisini incelediği araştırmasında İstanbul'da bulunan endüstri meslek liselerinin tesviye bölümündeki öğretmenlerle çalışmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerde denetim odağının, problem çözmeye ilişkin yaratıcılıkla ilişkisini destekleyen bir bulgu elde edilememiştir.

Serin (2001) lisans ve lisansüstü düzeyindeki fen grubu öğrencilerinin problem çözme becerilerini incelediği araştırmasında, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde okuyan 743 öğrenciye Heppner tarafından geliştirilen Problem Çözme Envanterini uygulamıştır. Sonuçta öğrencilerin problem çözme

becerilerinin, bölümde okumaktan memnun olma/olmama durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı saptanmıştır.

Eliot ve arkadaşları (1999) eşlerden birinin hastalık sonrası ortaya çıkan fiziksel sakatlığı olması durumunda, hasta ile ilgilenen eşin, sosyal problem çözme becerileri ile aile üyelerinin hastalık sonrası uyumları arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırmada 11 erkek, 55 kadından oluşan hasta yakını (bakıcı) ve 38 erkek, 18 kadından oluşan omurilik zedelenmesi yoluyla sakat kalmış birey denek olarak kullanılmıştır. Deneklerin yaş ortalaması 33, ortalama eğitim süresi ise 11 yıldır. Araştırmada sosyal problem çözme becerilerini ölçmek için d’Zurilla, Nezu ve Maydeu-Olivares tarafından 1996 yılında geliştirilen, 52 maddeyi kapsayan bir kendini değerlendirme ölçeği olan “Sosyal Problem Çözme Envanteri” ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Sonuçta, dürtüsel ve dikkatsiz problem çözme yaklaşımı sergileyen bakıcıları hastalığı daha zor kabullendiği, şikayetlerinin daha fazla olduğu ve uyum problemleri yaşadığı ortaya çıkmıştır.

EVLİLİK UYUMU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Eşler arasındaki uyum bir ailenin sağlıklı olarak nitelendirilmesi için gerekli olan en önemli koşullardan birisidir. Batı literatüründe sıklıkla araştırılan bir konu olmasına rağmen ülkemizde yeterince üzerinde araştırma yapılmamış bir konudur. Eşler arasındaki uyum kavramının işevuruk tanımı, hangi boyutları içerisinde barındırdığı ya da bir ölçek altında toplanıp toplanamayacağı tartışma konusu olmuştur. Locke, Wallace (1959) gibi bazı araştırmacılar eşler arasındaki uyumu ölçerken eşleri evlilikleri hakkında nasıl hissettikleri ile ilgilenerek eşler arasındaki uyumun belirleyicileri olarak eşlerin evliliklerinden sağladıkları doyum veya mutluluğa ilişkin kendilerinin değerlendirmelerini kullanmışlardır.

Spainer (1976) gibi bazı araştırmacılar ise eşler arasındaki uyumu çalışırken iletişim ve çatışma gibi ilişkiyi içeren özellikleri kullanmışlardır, (Aktaran yılmaz, 2001)

Johnson ve ark. (1986) eşler arasındaki uyumun mutluluk, etkileşim, anlaşmazlıklar, problemler ve boşanma eğilimi olmak üzere beş bölümden oluştuğunu ve bunların ilk ikisinin birinci, son üçünün ikinci olmak üzere iki boyut altında toplanabileceğini belirtmişlerdir.

Amazola ve Booth (1992)un eşler arasındaki uyumun doğasını anlamak için evli çiftlerle 8 yıllık zaman içinde üç kez görüşerek yürüttükleri araştırmalarında, eşler arasındaki uyumun ölçüm yöntemlerinden bağımsız olarak kişilik özellikleri kadar durağan olduğunu göstermişlerdir.

Erel ve Burman (1995) ise eşler arasındaki uyumla ilgili 68 araştırmayı inceledikleri çalışmalarında, araştırmaların her birini şu üç boyuttan birine yerleştirmişlerdir.1- Eşler arasındaki doyum 2- eşler arasındaki çatışma 3 Evlilik koalisyonu.

Bunlarla birlikte bu konuda yapılan araştırmaların büyük bir kısmı evlilik uyumunun cinsiyet, yaş, evlilik yılı, çocuk sayısı, iş ve eğitim düzeyleri gibi demografik değişkenler tarafından yordanıp yordanamayacağını saptamak amacını gütmektedir (Tutarel-Kışlak, Çubukça, 2000).Bu araştırma bulguları arasında da tutarlı sonuçlar elde edilmemiştir. Bir kısmı belirtilen değişkenlerle evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler saptarken(Yıldırım1992) bir kısmı herhangi bir ilişki bulamamıştır(Fışıloğlu 1992, Tutarel ve Çubukça 2002, Acar 1998). Bununla birlikte evlilik uyumu ile meslek, empati veya çocukların bedensel ve zihinsel özre sahip olması gibi başka değişkenler arasında ilişki olduğunu belirleyen araştırmalar da vardır. Yurt dışında yapılan çalışmaların çoğu ise bahsedilen değişkenlerle birlikte kadının ekonomik statüsünü, gelirini, eşlerden birinin fiziksel olarak özrünün bulunup bulunmamasını ve çocuk sahibi

olup- olmamanın evlilik uyumunu araştırmaya yöneliktir (Sison 1976, Rogers 1999, Brooks 1990).

Fışıloğlu (1992) rneklemi State University of New York at Bufalo'da öğrenim gören 24 erkek ve 46 kadından oluşan 70 evli lisansüstü öğrencisinin oluşturduğu araştırmasında cinsiyet, yaş, evlilik süresi, din ve benzeri demografik değişkenler açısından lisansüstü ğrencilerinin evlilik uyumunu incelemiştir. Sonuçta eşlerin eğitim düzeyi, ğrenci statüsü, ve evlilik uyumu arasındaki farkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre eşleri doktora derecesine sahip olanların evlilik uyumları eşleri lisans derecesine sahip olanlardan daha yüksektir. Sonuçlar eşlerin eğitim düzeylerindeki yakınlığın evlilik uyumunu olumlu şekilde etkilediği şeklinde yorumlanmıştır. Aynı araştırma bulguları, cinsiyet, ocuk sahibi olup olmama, lisansüstü derecesi, din, meslek, eşin dini ve mesleği değişkenleri açısından anlamlı sonuçlar vermemiştir.

Tutarel- Kışlak (1997) Ankara'da yaşayan 112 evli kadın ve 112 evli erkekten oluşan 224 gönüllü evli denek üzerinde yaptığı araştırmasında cinsiyet, evlilik uyumu ve nedensellik- sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Deneklerin yaş ortalaması 33, ortalama evlilik süresi ise 9 yıldır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Locke ve Wallace tarafından geliştirilen Evlilik Uyum leği ve İlişkilerde Yükleme leği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda olumsuz eş davranışına yapılan yüklemeler

ile evlilikte yaşanan uyumsuzluğun birbiriyle ters orantılı olduğu bulunmuştur. Genel olarak bulgular eşleriyle uyumsuzluk yaşayan bireylerin, eşlerinin olumsuz davranışları karşısında olumsuz nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri yaptıklarını ortaya koymuştur.

Le Compte ve White (1978) farklı kültürden çiftlerle yaptıkları araştırmalarında yabancı kadınlarla evli 13 Türk erkeği ve Türk kadınlarla evli 13 Türk erkeğini karşılaştırmış ve karı- koca arasındaki algılanan benzerlik derecesinin evlilik uyumunu manidar bir şekilde yordadığını göstermiştir. Aynı araştırma iki kültürlü evlilikler gibi sosyo- kültürel geçmiş farklılıklarından doğan kopuklukların, eğer çiftler birlikte yaşayacaklarsa, bu durumu telafi için birbirlerinin psikolojik yapılarına benzemeye doğru eğilim gösterecekleri bulgusunu vermiştir.

Tutarel ve Çubukça (2002) 75 evli kadın ve 75 evli erkekten oluşan 150 kişiyle yaptıkları araştırmada empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisini araştırmışlar ve demografik değişkenlerin evlilik uyumunu yordamadığını ancak empatinin evlilik uyumunu arttırdığını saptamışlardır.

Yılmaz (2001) eşler arasındaki uyum, anne baba tutumu ve çocuğun çeşitli alanlardaki benlik algıları ile akademik başarılarını gelişimsel olarak incelediği araştırmasında çeşitli yaş gruplarından 534 öğrenciyi ve ebeveynlerini

denek olarak kullanmıştır. Araştırmada ilgili değişkenleri ölçmek için 5 ayrı ölçek kullanılmıştır. Araştırma sonuçları eşler arasındaki uyum ile ilköğretim ve üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne- baba tutum boyutları arasındaki ilişkinin yaşa göre farklılaştığını göstermiştir. Sonuçlar eşler arasındaki uyumun artmasının, anne babanın çocuğuna gösterdiği ilgiyi de arttırdığı; evlilik ilişkisi mutlu, güvenli, destekleyici ve uyumlu olan ebeveynlerin, çocuklarının ihtiyaçlarına, evlilik ilişkisi olumsuz olan ebeveynlere göre daha duyarlı oldukları şeklinde yorumlanmıştır.

Şirvanlı- Özen (1999) eşler arasındaki uyumun ebeveynler tarafından belirlendiği araştırmasında, çatışmalı ilişki yaşayan ya da boşanmış ebeveynlerin çocuklarının, çatışmasız ebeveynlerinin çocuklarına oranla daha çok psikolojik problemleri ve daha yüksek kaygı düzeyleri olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Arslan ve arkadaşları (1998) nın hekimlerle yaptığı bir araştırma bulguları da evlilik uyumunun işle ilgili değişkenlerden fazla etkilenmediğini ancak meslektaş olan eşlerin evlilik uyumunun ve doyumunun daha yüksek çıktığını göstermektedir.

Hovardaoğlu (1996) Sosyal mübadelenin evlilikle ilgili değerlendirmelere etkisini incelediği araştırmada, Thibaut ve Kelly'nin kuramında yer alan koşullardaki doyum, istikrar bağlılık ve mutluluk algıları

üzerine çalışmıştır. Araştırmaya yaş ranjı 18-55 olan; %50'si çalışan, %50'si çalışmayan ve %50'si üniversite öğrencisi; 50 evli kadın, 50 evli erkek, 50 bekar kadın ve 50 bekar erkek olmak üzere 200 kişi denek olarak katılmıştır. Her koşul için dört ayrı öykü hazırlanmıştır. Bulgular, sonucun karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyinin üstünde olduğu koşulda evliğin doyumlu ve istikrarlı; sonucun bu ikisinin altında olduğu koşullarda ise doyumsuz ve istikrarsız olarak algılandığını göstermiştir. Aynı zamanda ,sonuç karşılaştırma düzeyi için uygun ancak seçenekler için karşılaştırma düzeyinin altındaysa evliliğin doyumlu ancak istikrarsız; sonuç karşılaştırma düzeyinin altında ancak seçenekler için karşılaştırma düzeyinin altında ise evliliğin istikrarlı ancak doyumsuz olarak algılandığı ortaya çıkarılmıştır.

Yıldırım (1992) evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı faktörleri incelediği araştırmasında, Ankara'nın yedi merkez ilçesinde yaşayan üç farklı SED' ye sahip 1100 evli kişiyi denek olarak kullanmıştır. Araştırma, sonucunda evli erkeklerin uyum düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu, ilk evlilik yaşının yükselmesiyle evlilik uyumunun arttığı, sağlığında memnun olanların evlilik uyumlarının olmayanlara oranla daha yüksek olduğu, tanışarak evlenenlerin evlilik uyumlarının görücü usulüyle evlenenlerden daha yüksek olduğu ve ev işlerini paylaşan çiftlerde evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu bulgularını vermiştir. Aynı araştırma sonucunda evlilik sayısının ve eşler

arasındaki yaş farkının artmasının evlilik uyumu ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı da ortaya çıkarılmıştır.

Acar (1998) Ankara'da Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda çalışan üniversite mezunu, tüm evli personel üzerinde yaptığı çalışmada, evlilik doyumu ve bazı değişkenler arasındaki ilişkileri incelemiştir. Evlilik doyumunu belirlemek için , bazı araştırmalarda evlilik uyumunu ölçmek için de kullanılan, evlilik yaşamı Ölçeğini kullanmıştır. Araştırma sonucunda; kendi fiziksel görünülerinden memnun olanların evlilik doyumlarının, memnun olmayanlara oranla daha yüksek olduğu, eşleri çalışan kocaların evlilik doyumlarının çalışmayanlara oranla daha yüksek olduğu ve personelin kendisinde özür olmaması ve her iki eşte de özür olmaması ile sadece eşinde özür olması açısından evlilik doyum düzeyleri arasında anlamlı farklar olduğu ortaya çıkartılmıştır. Aynı araştırma sonuçları; cinsiyet, yaş, lisansüstü eğitim yapıp yapmama, ekonomik durum, evlilik yaşı, çocuk sayısı, evlilik süresi, çalışma süresi ve evlilik doyumu arasında anlamlı ilişkiler olmadığı bulgularını da vermiştir.

Kastro (1998) evlilik içi uyum ve depresyon ilişkisini araştırdığı çalışmasında, eşlerden birinin ya da her ikisinin depresyon tanısı aldığı 30 çifti deney grubu, terapi almayan 30 çifti ise kontrol grubu olarak kullanmıştır. Verilerin toplanmasında Beck Depresyon Ölçeği, Semptom Tarama Listesi ve

Eşlerarası Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Bulgular evlilik uyumu ve depresyon arasında oldukça karmaşık bir ilişki olduğu ortaya çıkarmıştır.

Günay (2000) evlilik uyumu ve kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında farklı sosyo ekonomik düzeylerden, 66 çifte Evlilik uyumu Ölçeği ve Kişisel Düşünme Modelleri Soru Listesini uygulamıştır. Verilerin çözümlenmesinden sonra, uyumlu çiftlerin düşünme modellerindeki ortak kanal sayısının, uyumsuz çiftlere oranla daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bulgular neticesinde, evlilik süreçlerini uyumsuz olarak tanımlayan eşlerin, uyumlu çiftlerden daha düşük fikir birliği, duygu ifadesi, bağlılık, ve evlilik doyum düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Sison (1976) tarafından Metro Manila'daki evli çiftler arasında yapılan bir çalışma, iyi iletişim kuran çiftlerin evlilik uyumunun daha yüksek olduğunu göstermiştir. Araştırma sonuçlarına göre, düzenli olarak iletişim kuran çiftler, diğerlerinin zor bulduğu kişilerarası problemlere ve durum problemlerine uyum sağlamada ve bunlarla baş etmede daha iyidirler.

Tucker ve O'grady(1990) fiziksel çekicilik, zeka evlilik yaşı ve birlikte yaşamamanın evlilik doyumunu algısı üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında çiftlerin evlilik hakkında farklı inanç ve beklentilere sahip

olduklarını bu nedenle ortak iletişim ve paylaşımın evlilik uyumunda en temel unsurlar olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

Rogers (1999) evlilik kalitesi ve işgücü davranışları arasındaki ilişkileri incelediği araştırmasında 455 kadın 315 erkek olmak üzere yaş ortalaması 35 olan ve %75'i çocuk sahibi 770 kişiyi denek olarak kullanmıştır. Kadınların gelirlerinin artması ile evlilik çatışmaları, uyumu ve ilişkilerde yaşanan problemler arasındaki ilişkileri ortaya koymayı hedefleyen araştırmada kadınların iş statüleri ve evlilik uyumu üç boyutta incelenmiştir. Bu boyutlar 1. Boşanma eğilimini kapsayan evlilik dengesizliği 2. Eş çatışmalarının şiddetini tanımlayan evlilik çatışmaları, 3. Eş duygudurum madde ölçeği'dir. araştırma sonucunda kadınların 1980-88 yılları arasındaki gelir artışının evlilik problemlerinin seviyesinde anlamlı bir değişikliğe sebep olmadığı ancak bunun tersine evlilikte yaşanan problemlerin kadınlarda gelir artışına neden olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda erkeklerin işsizliğinin kadınların gelir artışıyla doğru orantılı olduğu ancak evlilik uyumsuzluğu ile bağlantılı olmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde erkeklerin evlilik uyumsuzluğu ve kadınların gelir artışı arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Gottman, Shapiro ve Carrere (2000) araştırmalarında yeni evlilerin ilişkilerini, ebeveynliğe geçiş sürecinde, çiftleri güçlü ve uyumlu tutan faktörler ve evlilik doyumu açısından incelemişlerdir. Araştırmada evliliklerinin ilk

yıllarında seçilen 82 çift altı yıl boyunca gözlenmiştir. Bu zaman diliminde çiftlerden 43 tanesi çocuk sahibi olurken 39'u çocuksuz kalmıştır. Yapılan bu boylamsal çalışma sırasında yapılan anketler ve sözlü görüşmeler, kadınların evlilik uyumu ve doyumunun yordayıcısının, kocalarının sevgisi ve ilgiliği olduğu ortaya çıkarılmıştır. Araştırma sonucunda, kadınların %33ü çocuk sahibi olduktan sonra evlilik doyumlarının arttığı, ilişkilerinin sağlamlaştığını ifade ederken, %67 si çocuğun doğumundan sonra evlilik uyumlarında azalma olduğunu bildirmişlerdir.

Yeni evli çiftlerin evlilik uyumunu araştıran yeni çalışmalar, yeni evli erkeklerin, ebeveynleri ile arasındaki bağın yeni evliliği olumlu yönde yapılandırabileceği gibi olumsuz etkileyip bozabileceği üzerinde durmaktadır. Amstutz- Haws ve Mallinckrodt (1996) bunu; yaşları 18-30 arasında değişen, 6-13 aylık evli 25 çift ile yaptığı bir araştırma sonucunda ortaya çıkarmıştır. Araştırmacı, yeni evlilerin kendilerini, ebeveynlerinden ne kadar ayrılmış, uzaklaşmış hissettiklerini ve farklı bir birey olduklarını onlara ne kadar kanıtladıklarını incelemiştir. Aynı zamanda deneklere, evli bir çift olarak geçinip geçinmedikleri, evliliklerinden doyum alıp almadıkları, birbirlerine aşklarını yeterince hissettirip hissettirmedikleri ve farklı değerler üzerinde anlaşıp anlaşamadıkları da sorumuştur. Araştırma sonuçları, erkeklerin ailelerinden bağımsız olamamalarının bütün çiftler için, yeni evliliğe uyum sağlayamamalarının en önemli belirleyicisi olduğunu ortaya koymuştur. Bütün

kadınlar kocalarının anneleriyle ilişkilerinde, ölçsüz hareketler, kaygı, güvensizlik, engellenme, sorumluluk gücenme ve kızgınlıktan uzak olduğu durumlarda, evlilik uyum ve doyumlarının en yüksek seviyede olduğunu bildirmişlerdir. Bulgular genel olarak kadınların evlilik uyumunun, kocalarının ebeveynlerinden ne kadar bağımsız olduğuna; erkeklerin evlilik uyumunun da her iki çiftin de ebeveynlerinden ne kadar iyi ayrıldığına ve bağımsız olduğuna bağlı olduğunu göstermiştir.

Cunnigton (1991) tarafından yapılan ve ilk aile deneyimleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkileri araştıran bir başka araştırma sonucunda da, geçmiş aile deneyimleri ve sonraki yaşam fonksiyonları ve özellikle de evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuçlar araştırmacı tarafından psikolojik sağlıkla ilgili faktörlerin, nesiller arasında transfer edilebileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Evlilik uyumunda hangi faktörlerin önemli olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla Borson (1982) tarafından yapılan araştırmada, çiftlerin uyumları hem görüşmelerle hem de dört ay arayla iki kez uygulanan çeşitli ölçeklerle belirlenmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda çiftlerin ilk görüşmeleri takip eden iki hafta boyunca kısa notlar almaları sağlanmış, bu notlar da veri kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda kişilerin yaşı, evlilik süresi ve arkadaş-

aile ağının ölçüsü gibi yordayıcı değişkenler ile evlilik uyumu arasında, her iki veri toplama yöntemiyle de , anlamlı farklar bulunamamıştır. Bununla beraber, çiftlerin problemleri hızlı çözebilme kapasiteleri, gelir durumları stresle ilgili geçmiş yaşantıları, sosyolojik değişkenler açısından çiftlerin benzerliği ve çiftlerin kendi aileleri ile ilişkilerine yönelik bireysel değerlendirmeleri gibi kesin değişkenler, evlilik uyumunu ölçen bu sadece yollardan biri ya da diğeri ile korelasyon göstermiştir. Aynı araştırma sonuçları eşlerin birbirlerinin tercih ve değerlerini bilmesi, uzun süren çözümlenmemiş duygusal problemlerin olmaması ve birlikte zaman geçirmeye öncelik vermek gibi değişkenlerin, her iki ölçüm sonuçlarında da evlilik uyumuyla olumlu ilişkisi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Kadınların bakış açısı, kabullenme düzeyi, duygusal açıdan sağlığı ve dengesi ve çiftleri cinsel uyumu evlilik başarısını sağlayan diğer faktörlerdir.

Flicker (1997) evlilik uyumu ve adölesanların uyumu arasındaki ilişkileri incelediği araştırmasında, ergenlerin içedönüklük ve dışadönüklük davranışlarını yordamak için, iki evlilik değişkeni(uyum ve çatışma) ve iki ebeveyn değişkeni (ebeveyn-çocuk ilişkisi, ebeveynlik tutumları) üzerinde çalışmıştır. Araştırmanın örneklemini yaşları 13-18 arasında değişen 91 erkek ve 948 kız öğrenci ve onların ebeveynleri oluşturmuştur. Sonuçta, evlilik uyumu-ebeveyn yetenekleri, ebeveyn tutumları dışadönüklük problemleri, evlilik uyumu-ebeveyn tutumları, ebeveyn-çocuk ilişkisi ve dışadönüklük değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Evlilik çatışması erkeklerin dışadönüklük

ve ie dönüklük davranışlarını kızlara oranla daha olumsuz etkilemektedir. Sonuçlar, mutlu evliliklerin, sadece çiftlerin evlilik doyumlarını olumlu etkilemekle kalmayıp çocukların uyumlarını da önemli bir Şekilde yordadığını ortaya çıkarmıştır.

Araştırmaların bir kısmı ise fiziksel olarak bir özrün olması ile evlilik uyumu arasındaki ilişki üzerinde durmuŐtur. Brooks (1990) yanma yoluyla fiziksel hasara uęramıŐ bireylerin evlilik uyumları üzerine yaptığı çalışmada, üyelerinden biri yanma yoluyla zarar görmüŐ 13 çift, üyelerinden biri çoklu ortopedik özür sahibi 12 çift, herhangi bir fiziksel problemi olmayan ancak aile terapisine devam eden 20 çift ve normal 20 ifte İlişkide Uyum leği ve Davranış Değişim Envanterini uygulamıştır. Sonuçlar, evlilik uyumu açısından fiziksel hasara uęramamıŐ iki grup (terapi alan ve almayan, kontrol grubu, ortopedik hasar gören) ve deney grubu (yanma yoluyla zarar gören) arasında anlamlı farklar göstermemiŐtir. Araştırma fiziksel zarar görme biçimi ve Őimdiki evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler olmadığını göstermiştir.

Nice, McDonald ve McMillian (1981) Vietnam savaŐından sonra evlerine geri dönen Amerikalı askerlerin evlilik uyumunu ve boŐananların, ayrılmalarına neden olan faktörleri araŐtırmıŐlardır. Araştırmada 29 Vietnam'da esir düŐmüŐ asker ve ailesi ile 38 normal aile denek olarak kullanılmıştır. Katılımcılara evlilik uyumu Spanier tarafından 1976 da geliştirilen uyum leği

ve Moss tarafından 1974 yılında geliştirilen aile ihtiyaçları leği kullanılmıştır. Sonuçta, hiçbir ölçüm aracı için gruplar arasında anlamlı farklar çıkmamış, Vietnam'da tutsak kalmanın oluşturduğu stresin ve aileden ayrılığın, uzun vadede evlilik uyumunu ve çiftler arasındaki iletişimi etkilemediği ortaya çıkarılmıştır. Bu tür çiftlerde boşanmanın en önemli yordayıcıları ise ocuk sayısı, tutsak kalınan srenin uzunluğu ve din olarak belirlenmiştir. Araştırmacılar, Katolik olmayan, ocuk sahibi olmayan ve uzun süre tutsak kalmış olanların boşanma için en fazla risk taşıyan grup olduğunu belirtmişlerdir.

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde olup; araştırmada, Konya ilinde yaşayan farklı eğitim seviyelerine, mesleklere ve sosyo-ekonomik düzeye sahip evli bireylerin problem çözmede kullandıkları yaklaşımlar ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Evren ve Örneklem:

Bu araştırmanın evrenini Konya ilinde yaşayan evli bireyler oluşturmaktadır. Örneklemine ise, Konya ili Selçuklu, Meram ve Karatay ilçelerindeki mahalleler arasından seçkisiz olarak belirlenmiş, farklı yapılarıdaki mahallelerde oturan çiftler oluşturmaktadır. Araştırmada 133 erkek ve 128 bayan olmak üzere toplam 261 birey denek olarak kullanılmıştır..

Veri toplama araçları:

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak;

- 1.Kişisel Bilgi Formu
- 2.Problem çözme Envanteri A Formu
- 3Çiftler Uyum Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu:

Alt problemlerde değinilen ve araştırma bulgularına katkıda bulunacağı düşünülen demografik değişkenleri kapsayan kişisel bilgi formu, ihtiyaçlar doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Form, yaş, cinsiyet, tanışma süresi, evlilik süresi, çocuk sahibi olma durumu, öğrenim durumu ve aylık gelir düzeyini belirlemek amaçlı yedi maddeden oluşmaktadır. Gizlilik ilkesi çerçevesinde, bireylerin soruları içten cevaplayabilmeleri için deneklerden herhangi bir kimlik bilgisi istenmemiştir.

Problem Çözme Envanteri:

Problem Çözme Envanteri bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini algılayışını yansıtan kendini değerlendirme türü bir ölçektir. Ergen ve yetişkinlere uygulanan ölçek 35 maddeden oluşmakta ve 1-6 arası likert tipi puanlanmaktadır. Verilen cevaplara 1 ile 6 arasında değişen puanlar verilir. Puanlama esnasında 9, 22 ve 29. maddeler puanlama dışı tutulur. 1,2,3,4,11,13,14,15,17,21,25,26,30 ve 34.maddeler ters olarak puanlanan maddelerdir. Puan ranjı 32-192'dir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği, bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini yetersiz olarak algıladığını gösterir. P.P.Heppner ve C.H. Peterson(1982) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkiye uyarlaması Nail Şahin, Nesrin H. Şahin ve Paul Heppner tarafından yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlik çalışmaları 244 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmış ve

Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .88 olarak bulunmuştur. İki yarı güvenilirliği ile elde edilen güvenilirlik katsayısı ise $r=.88$ olarak bulunmuştur. Yapılan geçerlik çalışmalarında ise ölçeğin toplam puanı ile Beck Depresyon Envanteri arasındaki korelasyon katsayısı .33 ve STAI-T toplam puanı arasındaki korelasyon katsayısı .45 olarak bulunmuştur (Savaşır ,Şahin,1997).

Yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin, “Problem çözme yeteneğine güven” (5, 10, 12, 19, 23, 27, 33, 34, ve 35. maddeler 0.85), “Yaklaşma-kaçınma” (1, 2, 4, 6, 7, 8, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 28, 30, ve 31. maddeler 0,85) ve “Kişisel kontrol” (3, 14, 25, 26, ve 32. maddeler 0,72) olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Bu üç faktör arası korelasyon katsayılarının ranjı ise 0,38 ile 0,49 arası değişmektedir.

Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin ;

- 1- Aceleci Yaklaşım (13,14,15,17,21,25,26,30, ve 32)
- 2- Düşünen Yaklaşım (18,20,31,33 ve 35)
- 3- Kaçınan Yaklaşım (1,2,3, ve 4)
- 4- Değerlendirici Yaklaşım (6,7, ve 8)
- 5- Kendine Güvenli Yaklaşım (5,23,24,27 ve 34)
- 6- Planlı Yaklaşım (10,12,16 ve 19) olarak 6 faktör olduğu bulunmuştur.

Acelecı Yaklaşım :Acelecı Yaklaşım , bireyin bir problemle karşılaştığı zaman onu çözebilmek için , durup düşünmeden , aklıma gelen ilk fikir doğrultusunda hareket edip etmediğini,problem konusundaki değişik etmenleri dikkate alıp almamayı ve problemle başa çıkma konusunda değişik yollardan çoğunu dikkate alıp almadığı içerir.

Düşünen Yaklaşım : Düşünen Yaklaşım , problem çözümüne karar vermeye çalışırken seçeneklerin sonuçlarını tartmayı, ölçmeyi ve karşılaştırmayı içermektedir. Düşünen yaklaşım ,bireyin bir problemle karşılaştığında durumu anlamaya çalışıp çalışmadığını, gözden geçirip geçirmediğini ve konuyla ilgili her türlü bilgiyi dikkate alıp almadığını ölçer.

Kaçıngan Yaklaşım: Kaçıngan yaklaşım; bireyin ayrıntılı olarak problemin çözümü hakkındaki bilgi toplamayı düşünüp düşünmediğini, bir problemle karşılaştığında eğer uyguladığı çözüm başarısız olursa ,o problemle başa çıkma konusunda şüpheye düşüp düşmediğini, problemi çözdükten sonra ise problemi çözme konusunda neyin işe yarayıp, neyin yaramadığını düşünüp düşünmediğini ölçer.

Değerlendirici Yaklaşım: Bu yaklaşım bireyin bir problem çözümünde belli bir yöntemi denedikten sonra ortaya çıkan sonuç ile kendi düşündüğü sonucu karşılaştırıp karşılaştırmadığını ,problem karşısında onu

çözebilmek için başvuracağı yolların hepsini düşünmeye çalışıp çalışmadığını ve neler hissettiğini anlamak için duygularını inceleyip incelememediğini ölçer.

Kendine Güvenli Yaklaşım: Bu yaklaşım, kişinin problem çözme konusunda kendine güvenini açıklar. Birey, problem çözme ve problem çözmek için çaba gösterme konusunda kendini yeterli görüp görmediğini ölçer.

Planlı Yaklaşım: Bireyin bir problemi çözmek konusunda, sadece o problem üzerinde durup durmadığını ve planlı bir şekilde eldeki verileri değerlendirerek çözüme ulaşıp ulaşmadığını ölçer. Bu aynı zamanda problemi çözmeye zor da olsa yetenekli olduğunu düşünüp düşünmediğini de ölçer .

Çiftler Uyum Ölçeği:

Bu ölçek eşler arasındaki uyum düzeyini ölçmektedir. 1976 yılında Spanier tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması 1997 yılında Fışiloğlu ve Demir tarafından yapılmıştır . Ölçek bazı maddeleri 6 ve bazı maddeleri de 7 dereceli olan 32 maddeden oluşan Likert tipi bir ölçme aracıdır. Tüm ölçekten alınan en düşük puan 0 en yüksek puan 151'dir. Toplam puandaki yükselme evlilikteki uyumu göstermektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Fışiloğlu ve Demir tarafında yapılmış, iki-yarım güvenilirliği .85 ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ayrıca

ilkokul, lise,ve üniversite öğrencilerinin annelerinde oluşan örneklem üzerinde, ölçeğin iki yarım güvenirliği ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı sırayla ilk grup için .84 ve .89; ikinci grup için .90 ve .92; üçüncü grup için .77 v .85 olarak bulunmuştur. Aynı şekilde her üç yaş grubundaki çocukların babalarından oluşan örneklem üzerinde ölçeğin iki yarım güvenirliği ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ilk grup için .84 ve .89; ikinci grup için .85 ve .89; üçüncü grup için ise .85 ve .89 olarak elde edilmiştir (Yılmaz, 2001).

İşlem:

Araştırmada uygulamalar hem bireysel hem de 8-12 kişiden oluşan gruplar ile gerçekleştirilmiştir. Konya'nın üç farklı ilçesinde farklı sosyo ekonomik düzeyindeki mahallelerde oturan bireyler denek olarak kullanılmıştır. İnternet üzerinde yapılan araştırmalarla Karatay ilçesinden Ulurmak ve Mengene mahalleleri, Meram İlçesinden Büyük Aymanas ve Aşkan Mahalleleri, Selçuklu ilçesinden ise Cumhuriyet ve İkinci Nalçacı uygulamaların yapılması için kura yöntemiyle seçkisiz olarak belirlenmiştir. Öncelikle uygulamaların yapıldığı mahallerdeki evler tek tek dolaşarak özellikle evde bulunan bayanlara bireysel olarak ya da birkaç hanenin toplanmasıyla oluşmuş gruplar üzerinde ölçekler uygulanmıştır. Her bir ölçeğin ilk sayfasına o ölçeğin nasıl doldurulacağına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Bununla birlikte bireylere araştırmacı tarafından da gerekli açıklamalar yapılmıştır. Ölçeklerin doldurulması ortalama olarak 30-40 dakika almıştır. Doldurulan formlar

toplandıktan sonra deneklere eşlerine de uygulamaları için kapalı zarflar içerisinde form verilmiş ve birkaç gün sonra toplanmıştır. Formlar incelendikten ve geçersiz formlar çıkarıldıktan sonra istenen denek sayısına ulaşamadığından bu mahallelerde bulunan ilk öğretim okullarından yardım alınmıştır. İlköğretim okullarından farklı sınıf düzeyindeki öğrencilere velilerine ulaştırılmak üzere sınıf öğretmenleri tarafından ölçekler kapalı zarflar içerisinde dağıtılmıştır. Öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılmış ve daha önce ölçeği dolduran velilerin tekrar doldurmamaları istenmiştir. Ayrıca ölçeklerin doldurulmasında gönüllülük esası dikkate alınmış ve istemeyen velilerin doldurmayabileceği açıklaması da yapılmıştır. Son olarak bütün formlar toplanmış ve analiz için hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Analizi:

İlk aşamada doldurulmuş bütün formlar teker teker incelenmiş, eksik ya da yanlış doldurulmuş formlar örneklemden çıkarılmıştır.

Ölçekten elde edilen puan dağılımları bilgisayara bağımsız değişkenlere göre kodlanarak geçirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Yorumlar .05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

Veriler analiz edilirken öncelikle araştırmanın temel problemi olan problem çözme ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi anlamak amacıyla Pearson Momentler Korelasyon katsayısına bakılmıştır. Problem Çözme Envanterinin her bir boyutu kendi içerisinde ele alınarak ; evlilik uyumu toplam puanlarıyla bu boyutlar arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Öğrenim durumu, gelir seviyesi bağımsız değişkenlerin evlilik uyumu ve problem çözme becerileri bakımından farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için varyans analizi kullanılmıştır. Farkın anlamlı olduğu durumlarda kaynağını belirlemek için Post Hoc Test uygulanmıştır.

BÖLÜM IV.SONUÇLAR

BULGULAR

Araştırmanın bağımsız değişkenlerinden olan deneklerin yaşı, tanışma süresi, evlilik süresi, problem çözme yaklaşımları ve evlilik uyumları toplam puanları arasındaki ilişki öncelikle Pearson Momentler Korelasyon katsayısı ile değerlendirilmiştir. Bu ilişkiler Tablo 1 de görülmektedir.

Tablo 1 :Demografik değişkenler, problem çözme yaklaşımları ve evlilik uyumu arasındaki korelasyon sonuçları

		YAS	TAN	EV.S	ACY	DÜSY	KAÇY	DEG Y	KENG V	PLNYA K	UYUMTO P
YAS	Pearson Cor.	1,000	,648(**)	,685(**)	-,018	-,058	,047	,098	-,037	,077	-,019
	Sig. (2-tailed)	,	,000	,000	,775	,352	,452	,113	,556	,216	,756
	N	261	261	259	261	261	261	261	261	261	261
TAN	Pearson Cor.	,648(**)	1,000	,872(**)	,047	,043	,130(*)	,073	,081	,091	-,037
	Sig. (2-tailed)	,000	,	,000	,453	,489	,036	,240	,190	,144	,547
	N	261	261	259	261	261	261	261	261	261	261
EV.S	Pearson Cor.	,685(**)	,872(**)	1,000	,068	,014	,154(*)	,099	,119	,131(*)	-,099
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,	,278	,825	,013	,112	,055	,036	,110
	N	259	259	259	259	259	259	259	259	259	259
UYUMTO P	Pearson Cor.	-,019	-,037	-,099	-,281(**)	-,260(**)	-,229(**)	-,099	,307(**)	,230(**)	1,000
	Sig. (2-tailed)	,756	,547	,110	,000	,000	,000	,112	,000	,000	,
	N	261	261	259	261	261	261	261	261	261	261

Tablo 1’de de görüldüğü gibi problem çözme yaklaşımlarından aceleci yaklaşım (-.281), düşünen yaklaşım (-.260), kaçınan yaklaşım (-.229) kendine

güvenli yaklaşım (.307) ve planlı yaklaşım (.230) ile evlilik uyumu arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Sonuçlar incelendiğinde kaçınan yaklaşım, aceleci yaklaşım ve düşünen yaklaşım ile evlilik uyumu arasında ters yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Katsayılar, problem çözmede bu yaklaşımları kullananların evlilik uyum toplam puanları daha düşükken planlı ve kendine güvenli yaklaşımları kullananların evlilik uyum puanlarının daha yüksek olduğunu gösterir niteliktedir. Bunlarla birlikte değerlendirici yaklaşım ve evlilik uyumu arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır.

Bireylerin yaşları ile tanışma süreleri arasında ise anlamlı bir ilişki saptanmıştır (sırasıyla .648, .685). Yaşın, problem çözme becerileri ya da evlilik uyumu ile arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Evlilik süresi ve diğer değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde; yaş (.685), tanışma süresi (.872) ve problem çözme yaklaşımlarından planlı yaklaşım (.131) ile kaçınan yaklaşım (.130) ve çiftlerin evlilik süresi arasında .05 düzeyinde manidar ilişkiler saptanmıştır. Diğer değişkenler ve evlilik süresi arasında anlamlı ilişkiler görülmemektedir.

Tablo 2 :Cinsiyet ortalamaları ve problem çözme yaklaşımları arasındaki betimsel istatistik.

	CIN	N	Ortalama	Std.sapma	Std. Hata Ortalama
ACY	erkek	133	26,94	6,90	,60
	bayan	124	27,27	7,04	,63
DÜSY	erkek	133	9,82	3,87	,34
	bayan	124	10,23	4,12	,37
KAÇY	erkek	133	9,11	4,36	,38
	bayan	124	8,77	4,45	,40
DEGY	erkek	133	6,97	2,91	,25
	bayan	124	6,15	2,85	,26
KENG V	erkek	133	10,08	4,42	,38
	bayan	124	11,44	4,45	,40
PLNYAK	erkek	133	8,22	3,43	,30
	bayan	124	8,45	3,34	,30
UYUMTOP	erkek	133	120,72	17,35	1,50
	bayan	124	113,60	22,82	2,05

Tablo 2’de cinsiyet değişkeninin problem çözme yaklaşımları ve evlilik uyumu açısından ortalamaları gösterilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı gibi problem çözme becerilerinin alt boyutlarından aceleci yaklaşım (E, 26,94; B, 27,27), düşünen yaklaşım (E,9,82; B,10,23), kendine güveni yaklaşım (E,10,08; B,11,44) ve planlı yaklaşım (E,8,22;B, 8,45) boyutlarında bayanların ortalamaları erkeklerinden daha yüksek çıkmıştır. Bunun yanında kaçınan yaklaşım (E,9,11; b, 6,97) ve değerlendirici yaklaşım (E, 6,97; B, 6,15) boyutlarında erkeklerin ortalamaları bayanlarınkinden daha yüksektir. Evlilik uyumu açısından ortalamalar değerlendirildiğinde erkeklerin bayanlardan daha yüksek evlilik uyumu ortalamaları olduğu görülmektedir.

Tablo 3:Cinsiyet ve problem çözme yaklaşımları arasındaki t-test sonuçları

		Varyansların farklılığını yordamak için uygulanan Levene Testi		Ortalamaların farklılığını yordamak için uygulanan t-testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Farkı	Std. Hata Farkı	.05 düzeyinde farkların güvenirliliği	
									En düşük	En yüksek
ACY	Varyansların farklılığı kabul edildi	,001	,980	-,384	255	,701	-,33	,87	-2,05	1,38
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			-,384	252,867	,701	-,33	,87	-2,05	1,38
DÜSY	Varyansların farklılığı kabul edildi	1,014	,315	-,831	255	,407	-,41	,50	-1,40	,57
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			-,829	250,498	,408	-,41	,50	-1,40	,57
KAÇY	Varyansların farklılığı kabul edildi	,561	,455	,616	255	,539	,34	,55	-,74	1,42
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			,615	252,972	,539	,34	,55	-,74	1,42
DEGY	Varyansların farklılığı kabul edildi	,364	,547	2,295	255	,023	,82	,36	,12	1,53
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			2,297	254,376	,022	,82	,36	,12	1,53
KENGV	Varyansların farklılığı kabul edildi	,372	,542	-2,442	255	,015	-1,35	,55	-2,44	-,26
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			-2,441	253,479	,015	-1,35	,55	-2,44	-,26
PLNYAK	Varyansların farklılığı kabul edildi	,148	,701	-,553	255	,581	-,23	,42	-1,07	,60
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			-,553	254,522	,581	-,23	,42	-1,07	,60
UYUMTOP	Varyansların farklılığı kabul edildi	5,263	,023	2,826	255	,005	7,12	2,52	2,16	12,08

Ancak tablo 3'te görüldüğü gibi yapılan t-test değerlendirilmesinde sadece değerlendirici yaklaşım (.023) ve kendine güvenli yaklaşım (.015) açısından erkekler ve kadınlar arasında .05 düzeyinde anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Cinsiyete ve evlilik uyumu toplam puanları ile yapılan t-testi sonuçları da iki grup arasında evlilik uyumu açısından manidar farklar olduğunu göstermiştir.

Tablo 4: Çocuk sahibi olma durumu ve problem çözme yaklaşımları arasındaki betimsel istatistik

	ÇO	N	Ortalama	Std.sapma	Std. Hata Ortalama
ACY	1	242	26,96	6,82	,44
	2	19	29,47	7,93	1,82
DÜSY	1	242	10,09	4,01	,26
	2	19	8,84	3,47	,80
KAÇY	1	242	8,88	4,32	,28
	2	19	9,74	5,05	1,16
DEGY	1	242	6,57	2,85	,18
	2	19	6,53	3,58	,82
KENG	1	242	10,75	4,43	,28
	2	19	10,11	4,93	1,13
PLNYAK	1	242	8,40	3,41	,22
	2	19	7,26	2,60	,60
UYUMTOP	1	242	117,23	20,16	1,30
	2	19	122,21	24,10	5,53

Tablo 4'te "1" çocuk sahibi olan evli bireyleri, "2" ise çocuk sahibi olmayan evli bireyleri temsil etmektedir. Çocuk sahibi olan ve olmayan evli bireylerin problem çözme yaklaşımları açısından ortalamalarının farklarına bakıldığında aceleci yaklaşım boyutunda çocuk sahibi olmayan bireylerin ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer tüm boyutlarda ise (düşünen yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, planlı yaklaşım) çocuk sahibi olanların ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Evlilik uyumu ortalamalarına bakıldığında ise çocuk sahibi olmayanların ortalamaları, çocuk sahibi olanlardan daha

yüksektir. Ancak yapılan t testi sonucunda hiçbir boyutta çocuk sahibi olan ve olmayanlar arasında anlamlı farklar tespit edilememiştir. Sonuçlar Tablo 5'te açık olarak gösterilmiştir.

Tablo 5 : Çocuk sahibi olma durumu ve problem çözme yaklaşımları t-test sonuçları.

		Varyansların farklılığını yordamak için uygulanan Levene Testi		ortalamaların farklılığını yordamak için uygulanan t-testi						
		F	Sig.	T	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Farkı	Std. Hata Farkı	.05 düzeyinde farkların güvenirliliği	
									En düşük	En yüksek
ACY	Varyansların farklılığı kabul edildi	1,566	,212	1,528	259	,128	-2,52	1,65	-5,76	,73
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			1,343	20,148	,194	-2,52	1,87	-6,42	1,39
DÜSY	Varyansların farklılığı kabul edildi	,179	,672	1,319	259	,188	1,25	,95	-6,62	3,11
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			1,493	21,957	,150	1,25	,84	-4,49	2,98
KAÇY	Varyansların farklılığı kabul edildi	,776	,379	-,822	259	,412	-,86	1,04	-2,91	1,20
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			-,719	20,119	,481	-,86	1,19	-3,34	1,63
DEGY	Varyansların farklılığı kabul edildi	,969	,326	,070	259	,945	4,81E-02	,69	-1,31	1,41
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			,057	19,826	,955	4,81E-02	,84	-1,71	1,80
KENGV	Varyansların farklılığı kabul edildi	,586	,445	,604	259	,547	,64	1,06	-1,45	2,74
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			,551	20,350	,588	,64	1,17	-1,79	3,07
PLNYAK	Varyansların farklılığı kabul edildi	1,124	,290	1,424	259	,156	1,14	,80	-,44	2,72
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			1,796	23,174	,085	1,14	,64	-,17	2,46
UYUMTOP	Varyansların farklılığı kabul edildi	,067	,796	1,023	259	,307	-4,98	4,87	-14,58	4,61
	Varyansların farklılığı kabul edilmedi			-,878	20,027	,391	-4,98	5,68	-16,83	6,86

Deneklerin öğrenim durumları ile kullandıkları problem çözme yaklaşımlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı varyans analizi ile kontrol edilmiştir. Sonuçlar Tablo 6’ da görülmektedir.

Tablo 6:Öğrenim durumu ve problem çözme yaklaşımları varyans analizi

		Karelerin toplamı	df	OrtalamaKaresi	F	Sig.
ACY	Gruplar arası	1072,508	5	214,502	4,799	,000
	Gruplar içinde	11397,246	255	44,695		
	Toplam	12469,755	260			
DÜSY	Gruplar arası	134,226	5	26,845	1,718	,131
	Gruplar içinde	3983,774	255	15,623		
	Toplam	4118,000	260			
KAÇY	Gruplar arası	254,439	5	50,888	2,753	,019
	Gruplar içinde	4713,699	255	18,485		
	Toplam	4968,138	260			
DEGY	Gruplar arası	20,931	5	4,186	,494	,781
	Gruplar içinde	2161,008	255	8,475		
	Toplam	2181,939	260			
KENGV	Gruplar arası	458,443	5	91,689	4,951	,000
	Gruplar içinde	4722,247	255	18,519		
	Toplam	5180,690	260			
PLNYAK	Gruplar arası	129,579	5	25,916	2,339	,042
	Gruplar içinde	2825,387	255	11,080		
	Toplam	2954,966	260			
	Gruplar arası	1993,890	5	398,778	,952	,448
	Gruplar içinde	106797,244	255	418,813		
	Toplam	108791,134	260			

Yapılan varyans analizi sonucunda,aceleci yaklaşım (.000), kaçınan yaklaşım(0,19)kendine güvenli yaklaşım(.000) planlı yaklaşım (.042) boyutlarının öğrenim durumuna göre farklılaştığı ortaya çıkmıştır.Düşünen yaklaşım, değerlendirici yaklaşım ve evlik uyumu açısından herhangi bir

farklılaşma ortaya çıkmamıştır. Bu farklılaşmaların kaynağını bulabilmek için söz konusu değişkenler arasındaki farkın önemi post- hoc test tekniği uygulanarak test edilmiştir. Sonuçlar Tablo 7a, 7b, 7c,7d’de gösterilmiştir.

Tablo 7a: Öğrenim durumu ve aceleci yaklaşım arasındaki ilişkilerin anlamlılığının yordanması

ACY Tukey HSD			
ÖGR	N	Alfa .05 düzeyinde	
		1	2
6	22	22,64	
4	34	25,35	25,35
5	68	26,07	26,07
3	51		28,10
2	25		29,24
1	61		29,30
Sig.		,243	,121

Tablo 7a’da “1” ilkököl mezunlarını; “2” ortaokul mezunlarını; “3” lise mezunlarını; “4” yüksekokul mezunlarını; “5” üniversite mezunlarını; “6” ise master/doktora mezunlarını temsil etmektedir. Tablo değerlendirildiğinde, aceleci yaklaşımı en fazla kullanan grubun ilkököl mezunları (29,30), en az kullanan grubun ise master mezunları (22,64) olduğu görülmektedir. Problem çözmeye aceleci yaklaşımı kullanma açısından yükseköğretim mezunları ve daha alt eğitim kurumlarından mezun olanlar arasında anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Sonuç olarak veriler, eğitim seviyesinin artması ile aceleci yaklaşımın kullanımının azaldığını saptar niteliktedir.

Tablo 7b: Öğrenim durumu ve kaçınan yaklaşım arasındaki ilişkilerin anlamlılığının yordanması

KAÇY
Tukey HSD

ÖGR	N	Alfa .05 düzeyinde	
		1	2
6	22	7,18	
4	34	8,21	8,21
5	68	8,38	8,38
3	51	8,86	8,86
1	61	9,90	9,90
2	25		10,84
Sig.		,077	,095
a örneklem için kullanılan harmonik ortalaması = 36,238.			
b grup büyüklükleri eşit değil, grubun harmonik ortalaması kullanıldı.			

Sonuçlar öğrenim durumu ve kaçınan yaklaşım ele alınarak değerlendirildiğinde ise kaçınan yaklaşım boyutunu en çok kullanan grubun ortaokul mezunları (10,84) olduğu görülmektedir. Daha sonra sırasıyla ilkökul mezunları (9,90); lise mezunları (8,86); Yükseköğretim mezunları (8,38); üniversite mezunları (8,21) ve master/doktora mezunları (7,18) kaçınan yaklaşımı kullandığı saptanmıştır. Tablo 7b değerlendirildiğinde eğitim seviyesinin artmasıyla kaçınan yaklaşımın kullanımının azaldığı görülebilir.

Tablo 7c: Öğrenim durumu ve kendine güvenli yaklaşım arasındaki ilişkilerin anlamlılığının yordanması

KENGV
Tukey HSD

ÖGR	N	Alfa .05 düzeyinde	
		1	2
6	22	11,84	
3	51	10,56	
5	68	13,72	
4	34	9,47	
1	61	9,32	9,32
2	25		10,01
Sig.		,127	,425

Tablo 7c incelendiğinde kendine güvenen yaklaşımı en fazla kullanan grubun 13,72 ile üniversite mezunları olduğu; en az kullanan grubun ise 9,32 ile ilkokul mezunları olduğu görülmektedir. Sonuçlar master/doktora mezunlarının 11,84 ile üniversite mezunlarında sonra kendine güvenli grup olduğunu gösterir niteliktedir. Bulgular eğitim seviyesinin artmasıyla problem çözmeye kendine güvenli yaklaşım boyutunu kullanımının arttığını saptamaktadır.

Tablo 7d: Öğrenim durumu ve planlı yaklaşım arasındaki ilişkilerin anlamlılığının yordanması

PLNYAK Tukey HSD			
Alfa .05 düzeyinde			
ÖGR	N	1	2
5	68	10,00	
6	22	8,92	8,92
4	34	8,00	8,00
3	51	7,97	7,97
1	61	7,86	7,86
2	25		7,74
Sig.		,656	,069

Tablo7d'de öğrenim durumu ve planlı yaklaşım boyutunu arasındaki farkın önem derecesini yansıtan puanlar verilmiştir. Sonuçlar kendine güvenli yaklaşım boyutundaki farklılıklarla tutarlıdır. Burada da planlı yaklaşım boyutunda en yüksek puanları 10,00 ile üniversite mezunları; en düşük puanları ise 7,74 ile ortaokul mezunları almıştır. Sonuç olarak eğitim seviyesinin artmasıyla problem çözmeye planlı yaklaşımın kullanımının arttığını destekler niteliktedir.

Deneklerin gelir seviyeleri ile kullandıkları problem çözme yaklaşımları ve evlilik uyumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı da varyans analizi ile kontrol edilmiştir. Sonuçlar Tablo 8’ de görülmektedir.

Tablo 8: Gelir Seviyesi Problem Çözme Yaklaşımları Varyans Analizi

ANOVA						
		Karelerin toplamı	df	Ortalama Kareleri	F	Sig.
ACY	Gruplar arası	261,468	3	87,156	1,835	,141
	Gruplar içinde	12208,287	257	47,503		
	Toplam	12469,755	260			
DÜSY	Gruplar arası	58,177	3	19,392	1,228	,300
	Gruplar içinde	4059,823	257	15,797		
	Toplam	4118,000	260			
KAÇY	Gruplar arası	278,527	3	92,842	5,088	,002
	Gruplar içinde	4689,611	257	18,248		
	Toplam	4968,138	260			
DEGY	Gruplar arası	67,364	3	22,455	2,729	,044
	Gruplar içinde	2114,575	257	8,228		
	Toplam	2181,939	260			
KENG V	Gruplar arası	323,500	3	107,833	5,706	,001
	Gruplar içinde	4857,189	257	18,900		
	Toplam	5180,690	260			
PLNYAK	Gruplar arası	52,538	3	17,513	1,551	,202
	Gruplar içinde	2902,428	257	11,293		
	Toplam	2954,966	260			
UYUMTOP	Gruplar arası	1519,710	3	506,570	1,214	,305
	Gruplar içinde	107271,425	257	417,399		
	Toplam	108791,134	260			

Tablo 8 ‘de de görüldüğü gibi yapılan tek yönlü varyans analizinde deneklerin gelir seviyeleri ile problem çözme yaklaşımlarından kaçınan yaklaşım ve kendine güvenli yaklaşım arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Bu farkların yorumunu yapabilmek için tekrar post Hoc testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 8a ve 8b’de görülmektedir.

Tablo 8a: Gelir seviyesi ve kaçınan yaklaşım arasındaki ilişkilerin anlamlılığının yordanması

KAÇY
Tukey HSD

		Alfa .05 düzeyinde
GELS	N	1
4	4	6,75
3	110	7,83
1	126	9,76
2	21	10,29
Sig.		,157

Evli bireylerin gelir seviyeleri ve kaçınan yaklaşım boyutunun kullanımı arasındaki farkı yorumlamak için tablo 8a'dan yararlanılmıştır. Tabloda "1" düşük gelir düzeyini; "2" orta gelir düzeyini; "3" yüksek gelir düzeyini; "4" ise çok yüksek gelir düzeyini temsil etmektedir. Denek sayıları incelendiğinde yüksek ve düşük gelir seviyesine sahip bireylerin örneklem içerisinde ağırlı oldukları görülmektedir. Sonuçlar gelir seviyesine göre kaçınan yaklaşım boyutunun kullanımı açısından değerlendirildiğinde bu boyutta en yüksek puanları orta düzeyde gelir seviyesine sahip bireylerin, en düşük puanları ise en yüksek gelir seviyesine sahip bireylerin aldığı görülmektedir. Yani en yüksek gelir seviyesini sahip bireyler kaçınan yaklaşımı ez az kullananlar olmaktadır.

Tablo 8b: Gelir seviyesi ve kendine güvenli yaklaşım arasındaki ilişkilerin anlamlılığının yordanması

KENGV
Tukey HSD

GELS	N	Alfa .05 düzeyinde	
		1	2
3	110	9,56	
2	21	10,00	10,00
1	126	11,71	11,71
4	4		14,00
Sig.		,600	,094

Tablo 8b’de gelir seviyesi ve problem çözme yaklaşımlarında kendine güvenli yaklaşım arasındaki farklar gösterilmiştir. Tablodan kendine güvenli yaklaşım boyutunda en yüksek puanları en yüksek gelir seviyesine sahip olanların aldığı gösterilmektedir (14.00). Bununla birlikte ikinci sırada düşük gelir seviyesinde olanlar (11.71);üçüncü sırada orta düzeyde gelir seviyesine sahip olanlar (10.00); son sırada ise yüksek gelir seviyesine sahip olanlar bulunmaktadır.

BÖLÜM V.

SONUÇ YORUM VE ÖNERİLER

Araştırmanın amacı problem çözmeye kullanılan yaklaşımlar ve evlilik uyumu arasındaki ilişkileri incelemektir. Bulgular değerlendirildiğinde problem çözmeye kullanılan planlı yaklaşım ve kendine güvenli yaklaşım boyutlarıyla evlilik uyumu arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkarak; planlı ve kendine güvenli yaklaşımı kullanan evli bireylerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu yargısına ulaşılabilir. Bununla birlikte evlilik uyumu ve kaçınan yaklaşım, düşünen yaklaşım ve aceleci yaklaşım arasında ters yönde bir korelatif ilişki olduğu saptanmaktadır. Yani problem çözerken aceleci yaklaşımı ve kaçınan yaklaşımı kullanan bireylerin evlilik uyumlarının daha düşük olduğu söylenebilir. Aynı yorum düşünen yaklaşımı kullanan bireylerde de söz konusu olmakla birlikte bu sonuç şaşırtıcıdır. Çünkü problemlerini çözerken durumu anlamaya çalışıp sonuçlarını tartan bireylerin evlilik uyumlarının daha yüksek olması beklenebilir.

Araştırma sonuçları bireylerin yaşları ve tanışma süreleri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Aynı şekilde bireylerin yaşları ve tanışma süreleri ile evlilik uyumları arasında da anlamlı ilişkiler bulunamamıştır. Tanışma süresinin ya da yaşın artmasının evlilik uyumu üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Bu sonuçlar, Fışıloğlu (1992), Barson (1982), araştırmaları ile tutarlı olmakla birlikte Yıldırım (1992) tarafından yapılan araştırmalarla tutarlı sonuçlar vermemektedir.

Evlilik süresi ile problem çözme yaklaşımlarından planlı yaklaşım ve kaçınan yaklaşım arasındaki anlamlı ilişkiler evlilik süresinin artması ile problem çözmeye bu yaklaşımların kullanılmasını arttırdığı şeklinde yorumlanacağı gibi bu yaklaşımların kullanımının evlilik süresini arttırabileceği şeklinde de yorumlanabilir. Kaçınan yaklaşım boyutunda sonuçların bu şekilde çıkması şaşırtıcı olabilir. Ancak evli bireylerden özellikle kadınların toplumsal öğretiler çerçevesinde, hoşgörülü olmak ya da alttan almak adına kaçınan davranıyor olabilecekleri düşünülebilir.

Erkekler ve bayanların evlilik uyumları arasındaki farklar değerlendirildiğinde cinsiyetler arasında evlilik uyumu açısından anlamlı farklar olduğu saptanmıştır. Ortalamalar incelendiğinde fark erkeklerin evlilik uyumunun daha yüksek olduğunu gösterir niteliktedir. Cinsiyetler arasındaki bu fark Yıldırım (1992) tarafından yapılan araştırmayı destekler niteliktedir.

Cinsiyet ile problem çözme yaklaşımları arasındaki ilişkiler incelendiğinde sadece değerlendirici yaklaşım ve kendine güvenli yaklaşım boyutlarında erkekler ve kadınlar arasında farklar olduğu görülmektedir. Erkekler değerlendirici ve kendine güvenli yaklaşımı bayanlara göre daha fazla kullanır görünmektedirler. Bunun nedeni toplumun erkeklere attığı rol ve değerler yüzünden erkeklerin daha girişimci olmaları olabilir.

Araştırma da elde edilen diğer bir bulgu çocuk sahibi olma durumunun problem çözme becerisi ve evlilik uyumu arasında herhangi bir ilişki olmadığını

göstermektedir. Bu sonuçlar yine Fıfıloğlu (1992) araştırmasını destekler niteliktedir.

Sonuçlar göre eğitim seviyesi yükseldikçe problem çözme yaklaşımlarından aceleci yaklaşımın kullanımının azaldığını göstermektedir. Bu durum eğitim ile bireylere problemleri çözmeden önce durup düşünme, alternatifleri değerlendirme ve ani karar vermeme gibi özelliklerin kazandırıldığı söylenebilir. Böylece bireyler daha etkin problem çözme yönünde önemli bir adım atmış olurlar.

Benzer şekilde yüksek öğrenim gören bireylerin kaçınan yaklaşım boyutuna en düşük, öğrenim yaşantıları orta ve ilköğretimle sınırlı kalmış olanların yüksek puanlar alması da eğitimin problemleri çözmek için bilgi toplama ve başa çıkma stratejilerini arttırma konusunda önemli olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesi düştükçe bireyler problemlerinden daha çok kaçma, savunma mekanizmalarını daha fazla kullanma eğilimindedirler. Master doktora mezunların bu boyutta düşük puan almalarının nedeni, problemleri gereğinden fazla irdelemeleri nedeniyle sıkılmaları ve uğraşmak istememelerinden kaynaklanabileceği gibi araştırmada kullanılan denek sayısının yeterli olmamasından kaynaklanan bir hata olarak da yorumlanabilir.

Aynı şekilde problem çözmeye kullanılan kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım boyutlarında da eğitim seviyesini yükselmesi ile bu boyutların kullanımının arttığı görölmektedir. Buradan yola çıkılarak eğitim seviyesinin artmasıyla etkili problem çözme davranışlarının arttığı yorumu yapılabilir.

Gelir seviyeleri ve problem çözümede kullanılan yaklaşımlar karşılaştırıldığında; örneklem içinde sayıca en fazla grup olan orta gelir seviyesini kullanan bireylerin kaçınan yaklaşımı yüksek gelir seviyesine sahip olanlardan daha fazla kullandığı görülmektedir. Aynı araştırma yüksek gelir grubuna sahip bireylerin problem çözerken kendine güvenli yaklaşımı orta ve düşük gelir seviyesine sahip olanlardan daha fazla kullandığını göstermektedir. Bu durum gelir seviyesi yüksek olan bireylerin kendilerine güvenlerinin daha fazla olması, maddi imkanlarını problemlerinin çözümünde aktif olarak kullanabilmeleri ya da çevrelerinin geniş çoğunlukla geniş olmasının problem çözümede yardım alma olasılıklarını yükselttiği şeklinde yorumlanabilir.

Tüm bu veriler değerlendirildiğinde problem çözme ve evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Bu nedenle evlilik kurumu oluşturulurken, evlilik sürecinde veya boşanma sürecinde birtakım önlemler alınarak kurumun sağlıklı hale getirilmesi sağlanabilir.

Öncelikle yükseköğretim kurumlarının son sınıflarında, öğrencilere “Evlilik Sorumlulukları ve Evlilikte Uyum” konulu zorunlu dersler verilebilir. Bu dönem gençlerin evlilik hakkında temel tutumlarının oluştuğu ve girişimlerinin başladığı bir dönemdir. Bu nedenle, bu dönemde alacakları bilinçli bir eğitim sağlıklı bir aile kurumu oluşturmak için temel teşkil edecektir.

Benzer fırsatlar yükseköğrenim göremeyen bireylere de sunulmalıdır. Devlet desteği alınarak, halk eğitim merkezlerinde problem çözme becerilerini

geliştirmeye ve evlilik sorumluluklarını alabilme bilincini kazandırmaya yönelik kurslar düzenlenebilir.

Köylerde ve kasabalarda aile planlamasına yönelik yapılan etkinliklerin bir kısmı “Evlilik Sorunları ve Uyumunu Arttırma” konusunda da gerçekleştirilebilir.

Bireyler henüz evlenmeden önce, evlendirme dairelerine başvurduklarında birtakım değerlendirmeler yapılarak bireylerin problem çözme becerileri ve uyumları belirlenebilir. Evlendirme daireleri çerçevesinde kurulacak bir birim çiftlere, birbirleri ile uyumları ve kullandıkları problem çözme yaklaşımları hakkında bilgi verebilir. Evlilik öncesi kurslar düzenlenerek özellikle uyumsuz olarak değerlendirilen çiftlerin bu kurslara katılımı zorunlu kılınabilir.

Araştırmalar değerlendirilerek özellikle evliliğin kritik dönemlerinde bireylere yardım edebilecek birimler oluşturulabilir. Evlilik ve Aile Terapi ve Danışma Merkezleri yaygınlaştırılabilir. Bireylerin bu merkezlere başvurmaları için teşvik edici önlemler alınabilir.

Geçimsizlik nedeniyle boşanmak için başvuran bireylerden, uyumsuzluk nedenlerinin bilimsel olarak araştırılması ve çözüm yollarının, somut olarak, araştırılması istenebilir. Bu bireylerin en az iki haftalık bir kursa tabi tutulmalarından sonra verilecek karar değerlendirilebilir.

Araştırmanın bu öneriler çerçevesinde yeni araştırmalar için fikir kaynağı olabileceği düşünölmektedir. Araştırma sonuçlarının başka araştırmacılar tarafından da sınanması bizlere sonuçların tutarlılığı hakkında bilgi vereceği düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

Acar, H. (1998) "Ankara'da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne bağlı sosyal hizmet kurumlarında çalışan üniversite mezunu evli bireylerin evlilik doyumları." **Yüksek Lisans Tezi**. Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Ayan, D., Beder-şen, R., Ünal, S., Yurtkuran, S. (2002) "Akraba evliliğinin kültür birikiminde ve toplum hayatındaki bazı görünümüleri: Dil, din ve tıp." **Aile ve Toplum Dergisi** 1(4) 7-45

Amutz-Haws, W., Mallinckrodt, B. (1996) "Seperation-individuation from parents and marital adjustment in newlywed couples." **University of Oregon session 1085, Metro Toronto Centre**

Aydın, Ö. (1999) "Denetim odakları farklı olan ergenlerin problem çözme becerilerinin karşılaştırılması." **Yüksek Lisans Tezi**. Atatürk Üniversitesi, Erzurum

Barson, AnJ. (1982) "The prediction of marital adjustment among males, first year, medical and other Professional students and spouses." **Dissertation Abstracts International: The sciences and engineering**. Vol:43 No: 8

Brooks J. (1991) "The effect of burn injury of marital relationship." **Dissertation Abstract International B: The sciences and engineering**. Volume 51 No. 12

Cunnington, B. D. (1993) "The relationship of perceived health in one's family of origin and one's achievement of personal authority in the family system to one's current marital adjustment." **Dissertation Abstracts International: The humanities and Social Sciences** 1 Vol:53 no:8

Doğan, T. (2001) "Başkent Üniversitesi öğrencilerinin stresle başa çıkma stratejilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi." **VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Bildiri Sunum Kitabı**

Erdem, Y. (2001) "Yüksekokul ve sağlık meslek lisesi mezunu hemşirelerin problem çözme becerileri." **Yeni Ocak Tıp Dergisi**. Ocak 2001,(1)

Fışıloğlu, H. (1992) "Lisansüstü öğrencilerinin evlilik uyumu." **Türk Psikoloji Dergisi** 7 (28) 16-23

Flicker, S.M. (1997) "B.B. in Human Development and Family Studies", Cornell University

Gerlach, P. (2001). "İmprove mates partnership". **Stepfamily Magazine**.

Gottman, Shapiro, Carrere (2000) "The baby and the marriage: Identifying factors that buffer against decline in marital satisfaction after the first baby arrives" **Journal of Family**. Vol:14 No:1

Gökçakan, Z. , Nadir, B. (2001) “Ergenlerde problem çözme becerini yordayıcı bir değişken olarak benlik imgesi.” **VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.**

Günay, O. (2000) “Evlilik Uyumu ve kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişki.” **Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul**

Gürçay, S.S. (2001) “Ergenlerde karar verme davranışlarının özsaygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi.”**Sosyal Bilimler Dergisi.Cilt 8, sayı 8 Syf:107-121**

Heppner, P.P., Peterson C.H.(1982). “The development and implications of a personal problem solving inventory.” **Journal of Counseling Psychology, 29,66-75**

Hisli, N. (1990) “Almanya’dan dönüş yapan öğrencilerden uyum yapan ve yapmayanların fonksiyonel olmayan tutumlar, otomatik olumsuz düşünceler ve problem çözme yeterliği konusunda kendilerini algılayışları açısından farklılıklar.” **V. Ulusal Psikoloji Kongresi. Psikoloji Seminer Dergisi Özel Sayısı 8, İzmir, Syf: 711-723**

Hovardaoğlu, S. (1996) “Sosyal Mübadele: Evlilikle ilgili değerlendirmelere etkisi.” **Türk Psikoloji Dergisi. 11(36), 12-24**

Işık -Terzi, Ş. (2000) “İlköğretim Okulu altıncı sınıf öğrencilerinin kişilerarası problem çözme becerileri algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi.”**Yüksek Lisans Tezi.** Gazi Üniversitesi, Ankara

Kastro, M.R. (1998) “Evlilik içi uyum ve depresyon: Evlilik ilişkisinin niteliği ve eşlere semptom oluşumu hakkında bir çalışma.” **Yüksek Lisans Tezi,** İstanbul Üniversitesi, İstanbul

Köksal, G. (2001). **Eğitimde Toplam Kalite Semineri,** Yalova

Landis, J.T (1975) **Personal adjustment, marriage and family.**(6th ed) New Jersey: Prentice Hall Inc

Le-compte, A.W., white, J.(1978) “Farklı kültürlerden evli çiftlerle ilgili bir inceleme.” **Psikoloji Dergisi,** 1(13),22-26

Mayer, R. (1992). **Thinking, Problem Solving and Cognition.** (pp.490-507).NY: Freeman Press

Nazlı, S. (2000) **Aile Danışması.** Nobel Yayıncılık,Ankara

Nice, D.S., McDonalds, M., McMillian, T (1981) “The families of U.S.navy prisoners war from Vietnam five years later reunion”. **Journal of The Marriage and the Family.** 431-437

Özgüven, İ.E (2000) **Evlilik ve Aile Terapisi**. PDREM Yayınları, Ankara

Rogers, S.J. (1999) “Wive’s income and marital quality: Are there reciprocal effects?” **Journal of Marriage and the Family**, 61(1) ,123-132

Saygılı, H. (2000) “Problem çözme becerisi ile sosyal ve kişisel uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi.” **Yüksek Lisans Tezi**. Atatürk Üniversitesi, Erzurum

Sinha, S.P., Mukerjee, N. (1990) “Marital adjustment and space orientation.” **The Journal of Social Psychology**. 130(5).633-639

Sison, O.A. (1976) Marital communication and its relation to marital adjustment among marriage encounter couples in Greater Manila area. “**Master’s thesis**” abstract,Ateneo de Manila University, Quezon City

Stephens, W. (1971) **The family in crisis:culturel perspective**. New York: Holt

Şirvanlı-Özen, D. (1999) “Eşler arasındaki çatışma ve boşanmanın çocuklar üzerindeki etkileri 1: Davranış ve uyum problemleri.” **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 6(1), 19-29

Tutarel-Kışlak, Ş., Çabukça,F. (2002) “Empati ve Demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi”**Aile ve Toplum Dergisi**, cilt2,sayı,5

Tutarel-Kıslak, Ş. (1997) “Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler.” **Türk Psikoloji Dergisi**, 12(40) 55-64

Tucker, M.W., O’grady, K.E.(1990) “Effects of physical attractiveness, intelligence, age at marriage and cohabitation on the perception of marital satisfaction” **The Journal of Social Psychology**, 131 (2), 253-269

Yıldırım,İ. (1992) “Evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler.”
Doktora Tezi.Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Yılmaz, A. (2001) “Eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkilerin gelişimsel olarak incelenmesi.” **Türk Psikoloji Dergisi**,16(47) 1-20

EKLER

EK 1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Yaşınız

Cinsiyetiniz () Kadın () Erkek

Eşinizi ne kadar süredir tanıyorsunuz?.....

Kaç yıllık evlisiniz?.....

Çocuğunuz var mı? () Evet (.....tane) () Hayır

Öğrenim durumunuz?

() İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul () Üniversite
() Master/Doktora

Ailenizin toplam aylık geliri?

- () 300 milyondan az
- () 300-600 milyon arası
- () 600- 1milyar 200 milyon arası
- () 1 milyar 200 milyon- 2 milyar arası
- () 2 milyar- 3 milyar arası
- () 3 milyar ve üstü

EK 2:**PROBLEM ÇÖZME ENVANTERİ**

Dolduracağınız bu formun amacı, günlük yaşantınızda karşılaştığınız problemlerinize genel olarak nasıl tepki gösterdiğinizi belirlemeye çalışmaktır. Sözü ettiğimiz bu problemler, matematik veya fen derslerindeki problemlerden farklıdır. Bunlar kendini karamsar hissetme, arkadaşlarla geçinememe, bir mesleğe yönelme konusunda yaşanan belirsizlikler ya da boşanıp boşanmama gibi karar verilmesi zor konularda ve hepimizin başına gelebilecek türden sorunlardır. Lütfen aşağıdaki maddeleri elinizden geldiğince samimiyetle cevaplayınız. Soruları cevaplarken bu tür durumlarda nasıl davrandığınızı göz önünde bulundurunuz. Cevaplarınızı bu tür problemlerin nasıl çözülmesi gerektiğini düşünerek değil, böyle durumlarla karşılaştığınızda **gerçekten** ne yaptığınızı düşünerek vermeniz gerekmektedir. Bunu yapabilmek için kolay bir yol olarak her soru için kendinize şu soruyu sorun. “Burada sözü edilen davranışı ben ne sıklıkla yaparım?” Yanıtlarınızı her madde için verilen davranış düzeylerinin altındaki kutuya (X) işareti koyarak veriniz. **LÜTFEN TÜM SORULARI CEVAPLADIĞINIZDAN EMİN OLUNUZ.**

		Her zaman Böyle Davranırım	Çoğunlukla böyle davranırım	Sık sık böyle davranırım	Arada sırada böyle davranırım	Ender olarak böyle davranırım	Hiçbir zaman böyle davranmam
1	Bir sorunumu çözmek için kullandığım çözüm yolları başarısız ise, bunların neden başarısız olduğunu araştırmam.						
2	Zor bir sorunla karşılaştığımda, ne olduğunu tam olarak belirleyebilmek için nasıl bilgi toplayacağımı uzun boylu düşünmem.						
3	Bir sorunumu çözmek için gösterdiğim ilk çabalar başarısız olursa o sorunla başa çıkabileceğimden şüpheye düşerim.						
4	Bir sorunu çözdükten sonra, bu sorunu çözerken neyin iş yaradığını, neyin yaramadığını ayrıntılı olarak düşünmem.						
5	Sorunlarımı çözmeye konusunda genellikle yaratıcı ve etkili çözümler üretebilirim.						
6	Bir sorunumu çözmek için belli bir yolu denedikten sonra durur ve ortaya çıkan sonuç ile olması gerektiğini düşündüğüm sonucu karşılaştırırım.						
7	Bir sorunum olduğunda, onu çözebilmek için başvurabileceğim yolların hepsini düşünmeye çalışırım.						
8	Bir sorunla karşılaştığımda, neler hissettiğimi anlamak için duygularımı incelerim.						
9	Bir sorun kafamı karıştırdığında, duygu ve düşüncelerimi somut ve açık-seçik terimlerle ifade etmeye uğraşmam.						

10	Başlangıçta çözümünü fark etmesem de sorunlarımın çoğunu çöze yeteneğim vardır.						
	NE KADAR SIKLIKLA BÖYLE DAVRANIRSINIZ?	Her zaman böyle davranırım	Çoğunlukla böyle davranırım	Sık sık böyle davranırım	Arada sırada böyle davranırım.	Ender olarak böyle davranırım	Hiçbir zaman böyle davranmam
11	Karşılaştığım sorunların çoğu, çözebileceğimden daha zor ve karmaşıktır.						
12	Genellikle kendimle ilgili kararları verebilirim ve bu kararlardan hoşnut olurum.						
13	Bir sorunla karşılaştığımda onu çözmek için genellikle aklıma gelen ilk yolu izlerim.						
14	Bazen durup sorunlarım üzerinde düşünmek yerine gelişigüzel sürüklenip giderim.						
15	Bir sorunla ilgili olası çözüm yolu üzerinde karar vermeye çalışırken, seçeneklerimin başarı olasılıklarını tek tek değerlendirmem.						
16	Bir sorunla karşılaştığımda başka konuya geçmeden durur ve o sorun üzerinde düşünürüm.						
17	Genellikle aklıma ilk gelen fikrin doğrultusunda hareket ederim.						
18	Bir karar vermeye çalışırken, her seçeneğin sonuçlarını ölçer, tartar, birbirleriyle karşılaştırır sonra karar veririm.						
19	Bir sorunumu çözmek üzere plan yaparken, o planı yürütebileceğime güvenirim.						
20	Belli bir çözüm planını uygulamaya koymadan önce, nasıl bir sonuç vereceğini tahmin etmeye çalışırım.						
21	Bir soruna yönelik olası çözüm düşünürken çok fazla seçenek üretmem.						
22	Bir sorunumu çözmeye çalışırken sıklıkla kullandığım bir yöntem; daha önce başıma gelmiş benzer sorunları düşünmektir.						
23	Yeterince zamanım olur ve çaba gösterirsem karşılaştığım sorunların çoğunu çözebileceğime inanıyorum.						
24	Yeni bir durumla karşılaştığımda ortaya çıkabilecek sorunları çözebileceğime inancım vardır.						
25	Bazen bir sorunu çözmek için çabaladığım halde, bir türlü esas konuya giremediğim ve gereksiz ayrıntılarla uğraştığım duygusunu yaşarım.						
26	Ani kararlar verir ve sonra pişmanlık duyarım.						
27	Yeni ve zor sorunları çözebilme yeteneğime güveniyorum.						
28	Elimdeki seçenekleri karşılaştırırken ve karar verirken kullandığım						

	sistematik bir yöntem vardır.						
	NE KADAR SIKLIKLA BÖYLE DAVRANIRSINIZ?	Her zaman böyle davranırım	Çoğunlukla böyle davranırım	Sık sık böyle davranırım	Arada sırada böyle davranırım	Ender olarak böyle davranırım	Hiçbir zaman böyle davranmam
29	Bir sorunla başa çıkma yollarını düşünürken çeşitli fikirleri birleştirmeye çalışmam.						
30	Bir sorunla karşılaştığımda, bu sorunun çıkmasında katkısı olabilecek benim dışımda etmenleri genellikle dikkate almam.						
31	Bir konuyla karşılaştığımda ilk yaptığım şeylerden biri, durumu gözden geçirmek ve konuyla ilgili olabilecek her türlü bilgiyi dikkate almaktır.						
32	Bazen duygusal olarak öylesine etkilenirim ki, sorunumla başa çıkma yollarından pek çoğunu dikkate bile almam.						
33	Bir karar verdikten sonra, ortaya çıkan sonuç genellikle benim beklediğim sonuca uyar.						
34	Bir sorunla karşılaştığımda, o durumla başa çıkabileceğimden genellikle pek erim değilimdir.						
35	Bir sorunun farkına vardığımda, ilk yaptığım şeylerden biri, sorunun tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışmaktır.						

EK3:

ÇİFTLER UYUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda evli çiftlerin ilişkileri hakkında bazı cümleler bulunmaktadır. Lütfen aşağıdaki cümlelerin her birini dikkatle okuyunuz. Cümlelerden her biri için sizin ve eşinizin anlaşma yada anlaşmama ölçüsünü cümlelerin yanında bulunan ifadelerden birini altına (X) işareti koyarak belirtiniz. Sizden aşağıdaki soruların hiç birini atlamamanızı, tek başınıza doldurmanızı ve samimi cevaplar vermenizi rica ediyorum. Vereceğiniz bilgilerin sadece tarafımdan bilineceğini ve tek tek bireylerle ilgilenilmeyip grup sonuçlarına bakılacağını bilmenizi istiyorum. LÜTFEN HER İFADEYE CEVAP VERDİĞİNİZDEN EMİN OLUNUZ. Bilime yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Psk. Rahime İlketenci

		Her zaman anlaşırız	Hemen hemen her zaman anlaşırız	Arada bir anlaşamayız	Çok sık anlaşamayız	Hemen hemen her zaman anlaşamayız	Hiçbir zaman anlaşamayız
1	Aile gelirinin idaresi konusunda						
2	Eğlenceyle ilgili konularda						
3	Dini konularda						
4	Muhabbet-sevgi gösterme şekillerinde						
5	Arkadaşlar konusunda						
6	Cinsel yaşam konusunda						
7	Toplumsal örf ve adetlerle ilgili olarak						
8	Yaşam felsefesi (hayata bakış açısı) konusunda						
9	Anne baba yada yakın akrabalarla ilişkilerde						
10	Önemli olduğuna inanılan amaç, hedef ve diğer konularda						
11	Birlikte geçirilen zaman konusunda						
12	Çok önemli kararlar verirken						
13	Ev işleri ile ilgili görevlerde						
14	Boş zaman ilgi ve uğraşlarında						
15	Mesleki kararlarda						

		Her zaman	Hemen hemen her zaman	Zaman zaman	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
16	Boşanmayı, ayrı yaşamayı yada ilişkinizi sonlandırmayı ne kadar sıklıkla düşünüyorsunuz?						
17	Kavga sonrasında siz veya eşiniz ne sıklıkla evinizi terk edersiniz?						
18	Sizce genellikle, siz ve eşini arasındaki işler ne sıklıkla yolunda gider?						
19	Eşinize güvenir misiniz?						
20	Evlendiğiniz için hiç pişmanlık duyar mısınız?						
21	Eşinizle ne sıklıkla münakaşa edersiniz?						
22	Eşinizle ne sıklıkla birbirinizin sinirlenmesine neden olursunuz?						

		Her gün	Hemen hemen her gün	Ara sıra	Nadiren	Hiç bir zaman
23	Eşinizi öper misiniz?					

		Hepsine	Çoğuna	Bazılarına	Çok azına	Hiçbirine
24	Eşinizle ev dışı ilgi ve etkinliklerinizin ne kadarına birlikte katılırsınız?					

Aşağıdaki olayların siz ve eşiniz arasında ne sıklıkla geçtiğini belirtir misiniz?

		Hiçbir zaman	Ayda birden az	Ayda bir veya iki defa	Haftada bir veya iki defa	Günde bir defa	Günde birden fazla
25	Heyecan verici, keyifli fikir alışverişlerinde bulunmak						
26	Birlikte gülmek						
27	Birlikte, bir şeyi sakın bir şekilde tartışmak						
28	Bir konu, iş üzerinde birlikte çalışmak						

Aşağıda çiftlerin bazen anlaşıp bazen karşıt düştükleri konular vardır. Eğer aşağıdaki konular geçtiğimiz bir hafta içinde eşinizle aranızda fikir ayrılığı yarattıysa veya ilişkinizde sorun haline geldiyse belirtiniz. “EVET” ya da “HAYIR” ı işaretleyiniz.

		EVET	HAYIR
29	Cinsel ilişki için yorgun olmak		
30	Sevgi göstermemek		

31. Aşağıda ilişkinizdeki farklı mutluluk düzeyleri gösterilmektedir. Ortadaki “mutlu” ifadesi, birçok ilişkide yaşanan mutluluk noktasını gösterir. Lütfen her şeyi düşünerek ilişkinizin mutluluk derecesini en iyi tarif eden seçeneği, sağında bulunan parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

() Aşırı anlamıyla mutsuz () Oldukça mutsuz () Biraz mutsuz () Mutlu mutlu () Oldukça mutlu mutlu () Aşırı mutlu () Tam mutlu

32. Aşağıdaki cümlelerin hangisi ilişkinizin geleceği ile ilgili olarak hissettikleriniz en iyi tanımlar? Lütfen maddeleri dikkatlice okuyunuz. Yalnızca bir ifadeyi yanındaki harfi **daire içine alarak** işaretleyiniz.

A. İlişkimin başarılı olmasını çok fazla istiyorum ve bunun için yapamayacağım hiçbir şey yoktur.

B. İlişkimin başarılı olmasını çok istiyorum ve bunun için yapabileceklerimin hepsini yaparım.

C. İlişkimin başarılı olmasını çok istiyorum ve bunun için payıma düşeni yaparım.

D. İlişkimin başarılı olması güzel olurdu ancak bunun için şu anda yaptıklarımın daha fazlasını yapamam.

E. İlişkimin başarılı olması güzel olurdu, fakat bunun için şu anda yaptıklarımın daha fazlasını yapmayı reddederim.

F. İlişkim hiçbir zaman başarılı olamaz ve ilişkimin yürümesi için benim daha fazla yapabileceğim bir şey yok.